

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Pensiya yaşı yenidən gündəmdə - fərqli baxışların səbəbi

yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1 iyun 2023-cü il Cümə axşamı № 94 (8230) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Kişinyovda kritik görüş

Fransa və Almaniya rəhbərlərinin qatıldığı danışıqlardan nəticə gözləyəkm...

yazısı səh.3-də

Moskvaya və üç şəhərə hücumlar, iki bölgə atəş altında...

yazısı səh.12-də

Büdcə dəyişikliyi: hansı xərclər artır, hansı azalır...

yazısı səh.4-də

Atəş altında sülh danışıqları - Ermənistan yola gəlmirsə, nə edək?

yazısı səh.9-də

Deputatdan "Azərbaycan maşın yığmasın, özü düzəltsin" təklifinə reaksiyalar - mümkündürmü...

yazısı səh.14-də

Rusiya ərəb ölkələrinə "atıb": neft qiymətləri buna görə düşür

yazısı səh.10-də

Gələcəyin siyasətçiləri necə yetişir - rəy

yazısı səh.7-də

Milli Məclis büdcə müzakirələrini ilk oxunuşda təsdiqlədi

yazısı səh.6-də

Taxıl bol olarsa... - biçin başlayıb, "kombayn problemi var" iddiasına KTN-dən reaksiya

yazısı səh.15-də

Nəqliyyat və rabitə xərcləri 31.5 milyon manat azaldılır

yazısı səh.15-də

KOMANDOLARIMIZ XANKƏNDİNƏ GİRMƏK ÜZRƏ... - SİLAHLI SEPARATÇILARIN MÜTTƏFİQİ QALMADI

Əliyevin sərt mesajları və ultimatumu Brüsselə də çatdı; Şarl Mişel niyə narahatdır və "cəsarətli addımları" kim birinci atmalıdır - İrəvan və separatçılar, yoxsa...

yazısı səh.8-də

Zahid Orucdan yeni seçki taktikası anonsu: hansı sürprizlər ola bilər? - rəylər

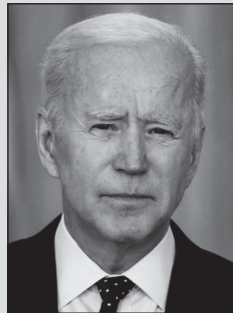
Partiya sədri: "Siyasi səhnənin peşəkarlaşmasına doğru addımların atılacağı barədə işarələr var"; "Parlament seçkiləri 2024-cü ildə keçiriləcək"...

yazısı səh.5-də

Overçuk: "Tərəflər Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan arasında dəmir yolu əlaqəsinin bərpasına yaxındır"

yazısı səh.5-də

ABŞ Prezidenti: "Azərbaycan global enerji təchizatında vacib rol oynayır"

yazısı səh.2-də

Ərdoğan Avropa Siyasi İcmasının sammitində iştirak etməyəcək

yazısı səh.2-də

Prezident İlham Əliyev: "Cənub Qaz Dəhlizi enerji təhlükəsizliyi və enerji şaxələndirilməsində müstəsna rol oynayır"

Biz özümüzü enerji sahəsində nəhəng transformasiya prosesinin tərkib hissəsi hesab edirik. Azərbaycan çalışır ki, bu məsələdə geridə qalmasın, əslində lider, aparıcı ölkə olsun.

APA xəbər verir ki, bu fikirləri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində 28-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz - "Caspian Oil&Gas" və 11-ci Xəzər Beynəlxalq Energetika və Yaşıl Enerji - "Caspian Power" sərgilərinin açılış mərasimindəki çıxışında söyləyib.

Burada söhbətin yenilənən, bərpaolunan enerjiden getdiyini qeyd edən dövlət başçısı deyib: "Mən çox şadam ki, yenilənən enerji ilə bağlı şirkətlər bu gün burada olduqca böyük çoxluq təşkil edir. Əminəm ki, illər keçdikcə bu şirkətlərin sayı artacaq. Yəni biz tərəfdaşlarımızla birlikdə neft kəmərləri inşa etdik, neft yataqlarına sərmayə qoyduq, daha sonra qaz infrastrukturunu inşa etdik. Cənub Qaz Dəhlizi bizim birgə tarixi nailiyyətimizdir, 3500 kilometrden artıq neft kəmərlərindən ibarət bir sistemdir və o, enerji təhlükəsizliyi və enerji şaxələndirilməsində müstəsna rol oynayır".

"Bizim digər Avropa boru kəmərlərinə də çıxışımız olmalıdır"

Əlbəttə, görülməli işlər çoxdur, TANAP genişlənməlidir, TAP genişlənməlidir. Bizim digər Avropa boru kəmərlərinə də çıxışımız olmalıdır və Balkanlarda belə bir çıxışımız olmalıdır. Avropada interkonnektorların sayı mütləq artırılmalıdır.

APA xəbər verir ki, bunu Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Bakı Enerji Həftəsi çərçivəsində 28-ci Beynəlxalq Xəzər Neft və Qaz - "Caspian Oil&Gas" və 11-ci Xəzər Beynəlxalq Energetika və Yaşıl Enerji - "Caspian Power" sərgilərinin açılış mərasimindəki çıxışında deyib.

"Bütün bu məsələlər əlaqələndirilmiş şəkildə həyata keçirilməlidir. Çünki biz burada böyük sərmayə qoymalıyıq. Ona görə biz əmin olmalıyıq ki, hasil etdiyimiz əlavə qazın, planlaşdırmadığımız həcmələri, - biz ancaq artan tələbatı nəzərə alaraq bunu hasil edirik, - real alıcısı olacaqdır. Ona görə də biz bu komanda işini davam etdirməliyik", - deyərək dövlət başçısı vurğulayıb.

Azərbaycan Prezidenti deyib ki, Cənub Qaz Dəhlizi layihəsi artıq başa çatdısa da Məşvərət Şurasının işi hər il fevral ayında Bakıda davam edir: "Növbəti toplantı üzümüzə gələn fevral ayında Bakıda keçiriləcək. Çünki artıq yeni iştirakçılarımız var, yeni ideyalarımız var, planlarımız var. Biz bunları reallaşdırdıqca bütün işlərimiz uğurla gedəcəkdir".

Con Körbi

Ağ Ev: "Ukrayna əks-hücuma yayda başlaması planlaşdırır"

Ukrayna əks-hücuma yayda başlaması planlaşdırılır. APA xəbər verir ki, bu barədə Ağ Evin strateji kommunikasiyalar kordinatoru Con Körbi CNN-ə açıqlamasında deyib. O, ABŞ-ın Kiyev üçün yeni silah tədarüklərinə hazırlaşdığını da əlavə edib.

"Biz ukraynalı həmkarlarımız əks-hücum planlaşdırmağa başlayandan onlarla əlaqədə olmuşuq. Onlarla əlaqəmizi davam etdiririk", - Körbi deyib.

"Azərbaycan global enerji təchizatında vacib rol oynayır" - ABŞ Prezidenti

"Azərbaycan bu regionda və region xaricində enerji təhlükəsizliyinin gücləndirilməsində davamlı tərəfdaş olub. ABŞ Azərbaycanla davam edən bu əməkdaşlığı davam etdirməyi səbirsizliklə gözləyir".

Bunu Bakı Enerji Həftəsinin açılışında çıxışında ABŞ dövlət katibinin enerji resursları bürosu üzrə köməkçisi Ceffri Payett deyib.

ABŞ rəsmisi qeyd edib ki, onun ölkəsi Azərbaycanla iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə sahəsində də birgə işləməyə hazırdır. (APA)

Daha sonra ABŞ Prezidenti Co Baydenin iştirakçılara müraciəti səsləndirilib.

Müraciətdə deyilir:

"Cənab prezident,

Mən sizə və Azərbaycan xalqına ən səmimi arzularımı çatdırıram. Son 30 ildə Azərbaycan və ABŞ güclü tərəf-

daşlıq qurub. Bu əməkdaşlığımız beynəlxalq təhdidlərə qarşı birgə mübarizə aparmaq, inklüziv iqtisadi böyüməni təşviq etmək kimi sahələri əhatə edir. Bu tədbir ölkələrimizin təhlükəsiz və yaşıl enerji ilə bağlı sadıqlığını ifadə edir. Azərbaycan bu səylərdə vacib rol oynayır. Orta dəhlizin qurulması, Cənub Qaz Dəhlizinin çəkilməsi, bütün bu addımlar enerji mənbələrini şaxələndirilməsi və enerji dayanıqlılığına xidmət edir. Azərbaycan global səviyyədə təhlükəsiz enerji təchizatında vacib rol oynayır. Mən Azərbaycanın

global iqlim hədəflərinə çatmaq istiqamətində səylərindən heyrətlənirəm. Bura bərpa olunan enerji ilə bağlı yeni təşəbbüslərin irəli sürülməsi və enerji effektivliyi ilə bağlı atdığı addımlar aiddir. Bu tədbirlər həyata keçirilərkən ABŞ Azərbaycanın yanında olacaq. Biz ölkədə islahatların və qanunun aliliyini dəstəkləyirik. ABŞ həmçinin regionda davamlı və dayanıqlı sülhün əldə olunmasını dəstəkləməyə davam edəcək. Bu, Cənubi Qafqazda gələcək nəsillər üçün çiçəklənməyə və sabilliyə töhfə verəcək. Mən qarşidan gələn illərdə də əməkdaşlığımızı səbirsizliklə gözləyirəm.

Hörmətlə Cozef Bayden".

Şirvanda polisin saxladığı narkotacir ölüb

Mayın 30-da Şirvan ŞPS-nin əməkdaşlarına daxil olmuş məlumat əsasında keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsində şübhəli bilinən Bakı şəhərində yaşayan, 1983-cü il təvəllüdlü Samir Əbdülrəhmanov saxlanılıb.

DİN-in mətbuat xidmətinin regional qrupundan APA-ya bildirilib ki, ondan 5 kq-dan artıq narkotik vasitə aşkarlanıb. Faktla bağlı cinayət işi qaldırılıb.

Mayın31-də narkotik alu-

deçisi S.Əbdülrəhmanov saxlama yerində qəfil halı pisləşdiyi üçün polis əməkdaşları tərəfindən təcili tibbi yardım çağırılaraq xəstəxanaya yerləşdirilib. Göstərilən tibbi səylərə baxmayaraq o, xəstəxana-

nada ölüb.

Ölüm faktı ilə əlaqədar məhkəmə-tibb ekspertizası təyin edilib, ekspertlərin, prokurorluq əməkdaşlarının və mərhumun yaxın qohumlarının iştirakı ilə meyitə baxış keçirilib. İlkən xarici müayinə zamanı meyit üzərində hər hansı xəsarət aşkar edilməyib.

Faktla bağlı prokurorluqda araşdırma aparılır.

Ərdoğan Avropa Siyasi İcmasının sammitində iştirak etməyəcək

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Moldovanın paytaxtında keçiriləcək Avropa Siyasi İcması sammitində iştirak etməyəcək.

APA xəbər verir ki, bu barədə "Politico" üç mənbəyə istinadən məlumat yayıb.

Nəşrin xəbərinə görə, Türkiyə Prezidenti son anda sammitə qatılmayacağını bəyan edib.

Qeyd edək ki, iyunun 1-də Kişinyovda Avropa Siyasi İcmasının sammiti keçiriləcək. Sammitdə Aİ-yə üzv və Avropa regionun ölkələrinin dövlət və hökumət başçıları iştirak edəcək. Artıq bəzi liderlər Moldovaya səfər edib.

Nikaha dair prosedurlar dəyişib

Nikaha daxil olmaq istəyən tərəflərin tibbi müayinədən keçmələri barədə arayış elektron formada tərtib olunaraq, tibb müəssisəsi tərəfindən Səhiyyə Nazirliyinə, Səhiyyə Nazirliyindən isə Ədliyyə Nazirliyinin müvafiq informasiya sistemində ötürüləcək.

APA-nın xəbərinə görə, bu, Prezident İlham Əliyevin mayın 31-də təsdiqlədiyi Ailə Məcəlləsinə edilən dəyişiklikdə əksini tapıb.

Məcəlləyə əsasən, nikahın ləğvi, etibarsız sayılması barədə məhkəmə qətnaməsindən çıxarış dərhal "Elektron məhkəmə" informasiya sistemi vasitəsilə Ədliyyə Nazirliyinin müvafiq informasiya sistemində ötürüləcək.

Bu gün Kişinyovda mühüm və kritik bir görüş baş tutacaq. Moskva danışıqlarının ardınca Moldova paytaxtında Avropa Siyasi İcmasının növbəti iclası çərçivəsində Fransa Prezidenti və Almaniya Kanslerinin iştirakı ilə Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında görüş keçiriləcək.

Avropa İttifaqı (Aİ) Kişinyovda keçiriləcək Avropa Siyasi Sammiti çərçivəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan, Fransa Prezidenti Emmanuel Makron, Almaniya Kansleri Olaf Şolts və Aİ Şurasının Prezidenti Şarl Mişel arasında "böyük görüş" hazırlayıb. Bu barədə Brüsseldə jurnalistlərə Aİ-nin yüksək vəzifəli nümayəndəsi bildirib. "Ermənistan və Azərbaycan liderləri ilə görüşün keçiriləcəyini təsdiq edə bilərəm. Sabah (31 may) Prezident Makron və kansler Şoltsla birgə "böyük görüş" olacaq. Bizim üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən bu görüşü böyük səylə hazırlayırıq", - o deyib.

"Kişinyovda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanla Azərbaycan və Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması ilə bağlı müzakirələrin davam etdirilməsini səbirsizliklə gözləyirik". Bunu isə Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel bildirib. (APA) "Bir-birinin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörməti yenidən təsdiqləmək və sərhədlərin delimitasiyası üzrə irəliləmək, həmçinin sərhəd bölgələrində riskləri azaltmaq vacibdir. Bakı ilə keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində yaşayan ermənilər arasında onların hüquqları və təhlükəsizliyi ilə bağlı dialoq indi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Maksimalist mövqelərdən çəkinmək və dialoqu hədəfləmək vacibdir. 30 ildən çox davam edən münaqişədən sonra yaralaların sağlamlası üçün vaxta ehtiyac var. Cəsarətli qərarlar lazımdır", - Aİ Şurasının Prezidenti vurğulayıb.

Açıqlamalardan görünür ki, Avropa İttifaqı bu görüşə böyük ümid bəsləyir. Amma Ermənistan rəhbərliyinin növbəti dəfə qeyri-konstruktiv davranışları avropalıların ümidlərinə kölgə salır. Eyni zamanda görüşqabağı həm Ermənistan tərəfdən tənqidlərə əl atılması, həm də Qarabağdakı qanunsuz rejimin "başından yuxarı tullanmağa" cəhd göstərməsi, eyni zamanda qeyri-qanuni silahlı dəstələrin hərəkətililiyi dinc danışıqların məntiqi sonluğuna problemlər yarada bilər. Üstəlik, Paşinyan çətin ki, Makronun iştirak etdiyi görüşdə normal mövqə sərgiləsin. Ekspertlərimiz necə düşünür: Fransa Prezidentinin

APXIV

Kişinyovda kritik görüş: Fransa və Almaniya rəhbərlərinin qatıldığı danışıqlardan nəticə gözləyəkmiz...

Görüşqabağı tənqidlərə əl atan Ermənistan rəhbərliyi qeyri-konstruktiv mövqə sərgilərsə, bu, onun üçün özünüintihara bərabər addım olar; düşmən tərəf Azərbaycan Prezidentinin Laçın xəbərdarlığını unutmazın; ekspertlərdən bugünkü danışıqlarla bağlı maraqlı açıqlamalar və gözləntilər

də qatılacağı tədbirdə hansısa bir qərar, anlaşmanın olması mümkündürmü? İndiki mövcud şərtlər daxilində bu nə dərəcədə əsaslıdır? Rusiya onun iştirakı olmadan hansısa anlaşmaya necə yanaşar?

Deputat Sahib Aliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında təsdiqlədi ki, Şarl Mişelin görüş öncəsi açıqlaması nikbin bir gözlənti yaratsa da, Makronun da danışıqlara qatılması Paşinyanın yenidən nala-mıxa vurması ilə nəticələne bilər: "Almaniya Kansleri məncə, bu danışıqlarda Makronu neytrallaşdırmaq üçün yox, ediləcək təkliflərin bütövlükdə Avropa Birliyinin mövqeyi olduğunun sərgilənməsi üçün oradadır. Təəssüflə qeyd etməliyəm, Almaniyanın bizim regionda baş verənlərə yanaşmasında ikinci Qarabağ savaşından sonra bəzi xoşagəlməz dəyişikliklər baş verib ki, o da yəqin Türkiyənin burada artan rolundan qaynaqlanır. Mən, ümumiyyətlə, Azərbaycan Prezidentinin təklif etdiyi və Vaşinqtonun da dəstəklədiyi kimi, ikitərəfli danışıqlarda sülhə doğru daha böyük irəliləyişlərin ola biləcəyi düşüncəsindəyəm. Ona görə də Moldovanın paytaxtında Avropa Birliyi təmsilçisinin dediyi o "böyük görüş"dən mən ən yaxşı halda kiçik nəticə gözləyirəm". **S.Aliyevin qeyd etdi ki, İkinci Qarabağ savaşından üzü bəri Fransanın bu regionda sülhə töhfə kimi qiymətləndiriləcək**

heç bir hərəkətini görmədiyimdən, Makronun o danışıqlara belə bir niyyətlə qatıldığını düşünürəm: "Ancaq o, hansı düşüncədə olursa-olsun, cənab Prezidentin Laçındakı açıqlamasından da bəllidir ki, heç kim Azərbaycanı Qarabağdakı separatçı rejimi ləğv edərək öz torpaqları üzərində suverenliyinin tam təminatından çəkindirə bilməz. Biz artıq bunun bir addımındayıq. Son mərhələnin qansız-qadasız başa çatması üçün "böyük görüş"ün sifarişçilərinin haylara ən böyük yaxşılığı o ola bilər ki, onlar separatçıları Azərbaycan Prezidentinin tələblərinə əməl etməyə çağırırlar".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı da böyük nəticəyə ümid bəsləməyərək bildirdi ki, hər hansı sənədin imzalanması üçün həzrlıq mərhələsi və işləri olur: "Kişinyov görüşü ərəfəsində bu əlamətlər görünür. Əksinə, Azərbaycanla Ermənistanın mövqelərinin yaxınlaşmasından yox, bir-birindən xeyli uzaqlaşmasından danışmaq olar. Ermənistan qoşunların güz-güvari geri çəkilməsindən, Bakı ilə Xankəndi arasında dialoqdan, Qarabağdakı ermənilərin hüquq və təhlükəsizliyinin təmin olunmasından danışır. Şarl Mişel də onların dediklərini əsasən təkrar edir. Azərbaycan Prezidenti isə 10 min erməni silahlı dəstəsinin bölgədən çıxarılması, özünü "prezident" adlandıran "ünsür"ün və digərlərinin təslim olması tələb-

lərinin himayəsi altında keçirilməsinə baş tutması yaxşıdır. Hər halda, hansısa müsbət irəliləyiş ola bilər. Amma sülh müqaviləsinin bağlanmasını gözləmirəm. Bəlkə də sülh müqaviləsi deyil, hansısa sülh müqaviləsinə zəmin yaradan çərçivə sənədi imzalanı bilər. Amma Ermənistanın son hərəkətləri bunu da şübhə altına alır". **S.Məmmədov xatırladı ki, Azərbaycanın mövqeyi əvvəldən aydındır:** "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab Əliyev Laçın şəhərində, Laçında məskunlaşan ailələrlə görüşdə bir daha əsas şərtləri səsləndirdi. Sərhədlərin delimitasiyası getmə-

Hərbi ekspert, ehtiyatda olan polkovnik Üzeyir Cəfərov hesab edir ki, Moldovada keçirilən görüşdə də Ermənistan indiyə kimi səsləndirdiyi fikirləri bir növ təkrar edəcək və ona verilmiş sxemdən kənara çıxmayacaq: "Yenə də guya Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanmasına hazır olmasa, sərhədlərlə bağlı görüşlərin davam etdirilməsi və sairəni deyəcək. Artıq 3 ilə yaxınlaşan tarix var ki, nə Ermənistan, nə də bu işin başında duran Rusiya Federasiyası üçtərəfli bəyanatın ən önəmli və ən vacib bəndi hesab olunan 4-cü bəndi yerinə yetirmək haqqında bir kəlmə də olsun danışmırlar və buna elementar cəhd belə göstərmirlər. Hər şeydən danışsalar, təkcə qeyri-qanuni silahlı erməni cinayətkarların Azərbaycan ərazisindən çıxarıl-

masından başqa. Belə düşünmək üçün o fakt əsas verir ki, yaxın bir neçə gündən sonra Ermənistan baş naziri Paşinyan yenidən Moskvaya yollanır. Bu dəfə formal olaraq guya RF-nin baş naziri Mişustinlə görüşmək üçün yollanan Paşinyan yeni təlimatlar alacaq və nəticədə 2023-cü il də belə nəticəsiz başa çatacaq. Prosesə Fransanın qatılması da bizə heç də yaxşı bir şey vəd etmir. Deməli, separatçıların dirçəldilməsi və onlara növbəti ümidlər vermək üçün növbəti bir addımdır". **Polkovnik qeyd etdi ki, proses get-gedə daha da dərinləşdirilir və mürəkkəbləşdirilir:** "Son mərhələdə yenə də biz Azərbaycan Silahlı Qüvvələri və ordumuzun gücünə məsələni yekunlaşdırmalı olacağıq. Hər şey də buna doğru gedir. Separatçıların son bəyanatları və həddini aşan çağırışları bu cür düşünmək üçün əsas verir. Mənə elə gəlir ki, yaxın bir neçə günə bizim proseslərin hansı istiqamətdə gedəcəyini aydın şəkildə görmək imkanımız olacaq".

Siyasi və hərbi ekspertlərimizin Moldovada görüşündən ciddi gözləntiləri yoxdur. Amma bir məsələyə qəti şübhəmiz yoxdur ki, görüşqabağı tənqidlərə əl atan Ermənistan rəhbərliyi qeyri-konstruktiv mövqə sərgilərsə, bu, onun üçün intihara bərabər addım olar. Azərbaycan Prezidenti xəbərdarlığını Laçından edib...

Elşad PAŞASOY, "Yeni Müsavat"

Azərbaycan hökuməti dövlət büdcəsinə dəyişiklikləri əhatə edən qanun layihəsini Milli Məclisə təqdim edib. Layihədən aydın olur ki, 2023-cü il dövlət büdcəsinə 4 milyard 338,4 milyon manat əlavə edilir. Bildirilir ki, bu vəsait büdcə gəlirlərinin və Dövlət Neft Fondunun dövlət büdcəsinə transfertinin artırılması, təsdiq olunmuş bəzi xərclərin optimallaşdırılması və yerləşməsi nəticəsində formalaşan sərbəst vəsaitin, habelə dövlət büdcəsi kəsirinin böyüdülməsi hesabına qarşılanaçaq. Bu zaman Dövlət Neft Fondundan büdcəyə nəzərdə tutulan transferin həcmi 457,7 milyon manat, neft-qaz sektorunda fəaliyyət göstərən şirkətlərin ödədiyi mənfəət vergisinin həcmi isə 985 milyon artırılır.

Büdcənin əlavə xərclərinin daha 1 milyard 562,8 milyon manatı əlavə qeyri-neft gəlirləri hesabına təmin ediləcək. Dövlət büdcəsinin bəzi xərclərinin optimallaşdırılması və xərcləri arasında yerləşmə nəticəsində 1122,9 milyon manat təmin olunaçaq. Bundan əlavə, dövlət büdcəsinin genişlənməsi kəsirinin maliyyələşmə mənbəyi kimi dövlət borcları və özəlləşdirmədən daxilolmalar hesabına 210,0 milyon manat artırılması nəzərdə tutulur.

Beləliklə, 2023-cü il dövlət büdcəsinə dəyişiklikdən sonra gəlirləri 33 milyard 779,5 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da təsdiq olunmuş göstəriciyə nisbətən 3 milyard 5,5 milyon manat və ya 9,8 faiz çoxdur.

Yenidən baxılmış 2023-cü il dövlət büdcəsinin xərcləri isə 36 milyard 568,8 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılır ki, bu da təsdiq olunmuş göstəriciyə nisbətən 3 milyard 215,5 milyon manat və ya 9,6 faiz çoxdur.

İqtisadçı-alim, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramovun sözlərinə görə, 2023-cü ilin dövlət büdcəsinə edilən dəyişikliklərə əsasən, daha çox vəsait Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpasına yönəldiləcək: "Belə ki, işğaldan azad olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirilən tikinti, bərpa və yenidənqurma işlərinin sürətləndirilməsi ilə bağlı xərclərinin artımı üçün əlavə 2 milyard 260 milyon manat nəzərdə tutulur. 2023-cü ildə bütövlükdə bu istiqamətdə 5 milyard 260 milyon manat vəsait ayrılacaq. Bu, Böyük Qayıdış prosesinin daha intensiv şəkildə həyata keçirilməsinə, sürətləndirilməsinə və bu istiqamətdə daha çox vəsaitin ayrılmasına imkan verəcək.

Müdafiə qabiliyyətinin və milli təhlükəsizliyin daha da artırılması üçün 1 milyard 105 milyon manat vəsait nəzərdə

Büdcə dəyişikliyi: hansı xərclər artır, hansı azalır...

Deputat: "Daha çox vəsait Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpasına yönəldiləcək"

tutulur. Bu vəsaitin 1.0 milyard manatı birbaşa xüsusi müdafiə təyinatlı layihələr və tədbirlər üzrə xərclərə yönəldiləcək. Artımdan sonra xüsusi müdafiə təyinatlı layihələr və tədbirlər üzrə xərclər 3 milyard 70 milyon manat təşkil edəcək.

Digər zəruri xərclər 973,4 milyon manat nəzərdə tutulur. Bura iqtisadi dəstək və digər iqtisadi fəaliyyət, dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclər, dəmir yolu, elektrik təchizatı və digər infrastruktur layihələri üzrə yenidənqurma və əsaslı təmir işlər, beynəlxalq münasibətlər və digər beynəlxalq fəaliyyətlə bağlı xərclər, dövlət büdcəsindən maliyyələşən bəzi təşkilatların büdcədən kənar xərclərinin artırılması, bəzi büdcə təşkilatlarının maddi-texniki təminatının yaxşılaşdırılması, Naxçıvan Muxtar Respublikasının bəzi dövlət orqanlarının maliyyələşdirilməsinin muxtar respublikanın büdcəsindən çıxarılaraq dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərcləri hesabına təmin edilməsi və digər zəruri dövlət xərclərinin maliyyə təminatı daxildir".

Qeyd edək ki, büdcənin xərc maddələrində aparılan dəyişikliklər səhiyyə xərclərində çox hissə olunaçaq. Belə ki, dövlət büdcəsindən səhiyyə ilə bağlı ayrımlar 102,432 milyon manat və yaxud 5,4 faiz azaldılaraq 1 milyard 906,389 milyon manatdan 1 milyard 803,957 milyon manata endirilir. Azalma səhiyyə sahəsində program və digər xidmətlər üzrə xərcləri əhatə edir. Bu istiqamətdə xərclər 102,432 milyon ma-

nat və yaxud 5,9 faiz azaldılaraq 1 milyard 678,95 milyon manatdan 1 628,252 milyon manata endirilir.

Bu il dövlət büdcəsində Prezidentin Ehtiyat Fondu üçün nəzərdə tutulan vəsaitlərin həcmində ilk dəfə azalma olacaq. Layihəyə əsasən Azərbaycanın 2023-cü il üzrə dövlət büdcəsindən ehtiyat fondlarına ayrımlar 190,5 milyon manat və yaxud 31,2 faiz azaldılaraq 610 milyon manatdan 419,5 milyon manata endirilir. Bu zaman Prezidentin Ehtiyat Fondu 200 milyon manat və yaxud 40 faiz azaldılaraq 500 milyon manatdan 300 milyon manata endirilir, büdcənin ehtiyat fondu isə 9,5 milyon manat və yaxud 8,6 faiz artırılaraq 110 milyon manatdan 119,5 milyon manata qaldırılır.

Azaldılan xərclər arasında təhsil xərcləri də var. Bu xərclər 15,939 milyon manat və yaxud 0,4 faiz azaldılaraq 4 milyard 423,103 milyon manatdan 4 milyard 407,164 milyon manata endirilir. Azalma təhsil sahəsində digər müəssisə və tədbirlər xərc maddəsində ediləcək: bu xərclər 15,939 milyon manat və yaxud 0,9 faiz azaldılaraq 1 milyard 678,95 milyon manatdan 1 milyard 663,011 milyon manata endirilir.

Büdcə dəyişikliyinə daha çox pay alan xərc maddələrindən biri də ümumi dövlət xidməti xərcləridir. Bu xərclər 316,254 milyon manat və yaxud 8,3 faiz artırılaraq 3 milyard 808,23 milyon manatdan 4 milyard 124,484 milyon manata çatdırılır. Bu zaman qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarət-

mə orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı xərclər 29,538 milyon manat və yaxud 1,9 faiz artırılaraq 1 milyard 568,845 milyon manatdan 1 milyard 598,383 milyon manata, beynəlxalq münasibətlər üzrə xərclər 26 milyon manat və yaxud 5,5 faiz artırılaraq 472,4 milyon manatdan 498,4 milyon manata, xarici yardımlarla bağlı xərclərin 100 milyon manat və yaxud 8,4 dəfə artırılaraq 13,5 milyon manatdan 113,5 milyon manata, seçkilərin keçirilməsi və statistika tədbirləri üzrə xərclərin 16,199 milyon manat və yaxud 53,1 faiz artırılaraq 30,531 milyon manatdan 46,73 milyon manata, dövlət borcu ilə bağlı xərclərin isə 177,516 milyon manat və yaxud 17,7 faiz artırılaraq 1 milyard 5 milyon manatdan 1 milyard 182,516 milyon manata çatdırılması, elm xərclərinin, əksinə, 3,169 milyon manat və yaxud 1,4 faiz azaldılaraq 228,473 milyon manatdan 225,304 milyon manata, büdcələrarası transfertlərin 29,831 milyon manat və yaxud 6,1 faiz azaldılaraq 489,481 milyon manatdan 459,65 milyon manata endirilməsi, nəzərdə tutulub.

Bununla yanaşı, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluğun saxlanması xərcləri 68,865 milyon manat və yaxud 2,5 faiz artırılaraq 2 milyard 762,927 milyon manatdan 2 milyard 831,792 milyon manata çatdırılır.

İqtisadçı-ekspert Pərviz Heydərovun "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, cari ilin dövlət büdcəsinə ediləcək

dəyişikliklərin əsas etibarı ilə hansı məqsəd daşıdığı əslində elə qabaqcadan bildirilmişdi: "Qeyd edirəm ki, Prezident İlham Əliyev tərəfindən hələ xeyli əvvəl anons verildiyi və bir sıra parametrləri də açıqladığı bu dəyişiklik-dürüstləşdirmə ilin birinci rübünün yekunlarına əsasən vacib və zəruri görünürdü. Hər şeydən əvvəl ona görə ki, ölkədə böyük işlər görülür. Söhbət xüsusən də işğaldan azad olunan ərazilərdə həyata keçirilən yenidənqurma, bərpa və tikinti-quraşdırma işlərindən gedir ki, bütün bunlar möhtəşəmdir. Eyni zamanda ölkənin müdafiə qabiliyyətini və milli təhlükəsizliyini daha da artırmaq tələbləri üçün

çürmə 2020 və 2021-ci illərdəkindən də aşağı səviyyəyə enmişdi. Bu da xərclərin artırılması müqabilində təqdirləyici addım sayılmışdı.

Yəni qeyd etmək istədiyim budur ki, neftin dünya bazar qiymətlərinin neçə illərdir həm dövlət, həm də Neft Fondunun büdcəsində nəzərdə tutulandan yüksək səviyyədə olmasından, ikincisi də qeyri-neft-qaz sektorundan gəlirlərin və yığımın da durmadan artmasından irəli gələrək ARDNF-dən transfertə tələb azaldığı şəraitdə görsən, bilki dövlət büdcəsinə dəyişikliklər zamanı fondan transferin təxminən, 458 milyon manat ar-

əlavə maliyyə təminatı məsələləri və sair mövcuddur. Elə cənab Prezident də məhz bu istiqamətdə xərclərin artırılacağını bildirmişdi.

Odur ki, nəzərə alsaq ki, gəlir hissə cəmi 3 milyard 5 milyon 522 min manat və yaxud 9,7 faiz, xərclərsə 3 milyard 215 milyon 522 min manat və yaxud 9,6 faiz artırılır, bu vəsaitin əsasən elə qeyd olunan məsələlərin həllinə sərf oluna biləcəyi aydın görünür".

Ekspert bildirir ki, bütövlükdə dəyişikliklər müsbət xarakter daşıyır: "Lakin toxunmaq istədiyim bəzi məqamlar vardır. Bunlardan biri odur ki, Neft Fondundan (ARDNF) transfer təsdiq olunan 457 milyon 700 min manat və yaxud 4,05 faiz artırılır. Keçən il isə dövlət büdcəsinə dəyişiklik zamanı adıçəkilən fondan büdcəyə nəzərdə tutulan 12 milyard 710 milyon manat transfer məbləği 1 milyard 192 milyon 500 min manat azaldılmışdı. Və nəticədə, ARDNF-dən kö-

türünməsinə ehtiyac varmı? Üstəlik, neftin büdcədə fikşə edilən qiyməti də 10 ABŞ dolları qaldırılır.

Elə digər məsələ də neftin qiymətinin 10 dollar qaldırılmasıdır. Hesab edirəm ki, dövlət büdcəsinin neft-qaz sektorundan asılılığını azaltmaq gedişatına və tendensiyasına uyğun olaraq neftin orta illik ixrac qiymətini nəinki ilin ortasında dəyişmək, qarşdakı 3 il ərzində də olsa belə 50 ABŞ dolları səviyyəsində götürmək ən optimal və uyğun variant sayılırdı.

İnflyasiya və sosial istiqamətdə artımlara gəldikdə isə görünən budur ki, ilin yekunadək çox ehtiyatlı mövqə tutulacaq. Belə ki, inflyasiya gözləntisinin əvvəlki proqnoza nəzərən 3,5 faiz artırılaraq 10,4 faiz təşkil edəcəyi gözlənilsə də, sosial xərclərə toxunulmayacaq. Bu, əhalinin gəlirlərinin qiymət artımının yemə çevrilməməsi üçün belə də zəruri siyasətdir".

□ **Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"**

Deputat, Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Zahid Oruc bildirib ki, qaradaş Türkiyədəki seçkiləri təhlil edərkən maraqlı fikirlərlə yanaşı, dövlətin məlumatlı şəxslərindən biri kimi, mühüm informasiyalar da vermiş olub.

çiriləcəkdir. Ona görə də Zəfərimizə geridönməz xarakter vermək, Böyük Qayıdışın bütün hədəflərinə çatmaq, möhkəm ailə və dini dəyərləri, eləcə də milli təhlükəsizliyi qorumaq üçün Türkiyədə seçkilərdəki Qələbəni 2025-ci ildə ölkəmizdə davam etdirməliyik!".

dir, o zaman insanların, siyasi, ideoloji partiyalar ətrafında birləşməsi cəmiyyətin möhkəmliyinə gətirib çıxaracaq. Bu mövqedən belə anlamaq olur ki, dövlət artıq təsadüfi insanların siyasətə gəlməsinin, təsadüfi insanların dövlət idarəçiliyinə ayaq basmalarının,

san hesab etmək doğru deyil. Özü də qeyd edir ki, mən məlumatlı adam, məmur kimi bu məsələləri qeyd edirəm. Bu o deməkdir ki, bunlar tək analiz deyil, həm də məlumatdır. Təki deyilənlər olsun. Biz çoxdan deyirik ki, çoxpartiyalı sistemin inkişafı çox önəm-

Zahid Orucdan yeni seçki taktikası anonsu: hansı sürprizlər ola bilər? - rəylər

Tural Abbaslı: "Siyasi səhnənin peşəkarlaşmasına doğru addımların atılacağı barədə işarələr var"

Elşad Musayev: "Parlament seçkilərinin 2024-cü ildə keçiriləcəyini demişəm"

Akif Nağı: "Onun dediklərini rəsmi açıqlama kimi qəbul etməliyik"

"Qaradaş ölkədəki seçkilərə cəmiyyətimizin yüksək diqqəti 2025-ci ildə Azərbaycanda keçiriləcək prezident və parlament seçkilərinə hazır olduğumuz kimi də dəyərləndirilə bilər" deyən mərkəz sədri vurğulayıb ki, Prezident İlham Əliyev 2018-ci il seçkilərinin ardınca Ulu Öndərin 100 illiyində yeni hakimiyyət quruculuğunu ezmə davam etdirir: "Mərkəzi və yerli idarəetmə orqanlarında inqilabi dəyişikliklər, yeni partiyalar sistemi, neftə alternativ - "yaşıl" enerji iqtisadiyyatı, yeni siyasi elitanın formalaşdırılması Vətən müharibəsində Qələbədən sonra daha da güclənib. Türkiyədə 90 faizə yaxın seçicinin gələcək taleyini özü müəyyən etməsi ölkəmizdə də aktiv seçki mühitinə təkan verir və partiyalardan kənarda qalan, qeyri-siyasi topluma aid edilən və kənar təsirlərə həssas təbəqənin siyasi proseslərə fəal cəlbini tələb edir".

Millət vəkili sənədlərinə görə, xüsusilə "Azərbaycan 100 ili" adlı yeni konsepsiyanın, o cümlədən 2-ci Qarabağ müharibəsində qələbəmizin təklid lideri İlham Əliyevin gələcək seçkilərdə haqlı legitim qələbəsi, "yol xəritəsi"nin hazırlanması bir nömrəli məsələdir: "Konstitusion islahatların zərurəti, eləcə də Xankəndidə məskunlaşan ermənilərlə birgə yaşayış və inteqrasiya siyasi hüquq və azadlıqlara həssas yanaşmanı şərtləndirir. Siyasi partiyaların ideoloji kimliklərinin müəyyənləşməsi, dini və milliyətçi yönü, separatizmə qarşı birləşdirici ideologiyaların hazırlanması da son dərəcə vacibdir. Azərbaycanda növbəti seçkilər müstəqillik tariximizdə ilk dəfə ərəzi bütövlüyümüzün təminatı və azad torpaqlarda ke-

Zahid Oruc bu açıqlamaları ilə konkret nəyin anonsunu verdi? Referendumda nələr olacaq? Bunun ardınca formalaşacaq parlamentin indikindən tamamilən fərqlənəcəyini gözləyəkmi?

AĞ Partiya başkanı Tural Abbaslı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Zahid bəyin mövqeyi kifayət qədər diqqət çəkir: "Biz əvvəl də deyirdik ki, Türkiyədəki seçkilərin atmosferi istər-istəməz həm Azərbaycan siyasi səhnəsinə, həm də Azərbaycan cəmiyyətinə təsir edəcək. Çünki biz Türkiyə ilə çox bağlıyıq, mədəni, iqtisadi, tarixi baxımından. Siyasi məsələlərdə də təbii ki, fərqli deyilik. Təbii ki, türk insanının siyasi yanaşması bizə daha çox sirayət edir, nəinki kənar ölkələrə. Bəli, doğru qeyd edib ki, cəmiyyətin 90 faizə yaxınının seçki prosesində iştirak etməsi və konkret cəmiyyətin partiyalar ətrafında birləşməsi bir dövlətin təhlükəsizliyi üçün bir qarantıdır. Çünki vətəndaşlar öz dövlətlərinə sahib çıxırlar. Orada bir ifadə işlədilib ki, siyasi partiyada cəmləşməyən digər vətəndaşlar kənar qüvvələrin təsirinə açıqdırlar. Biz də nəzərə alsaq ki, qonşularımız bir tərəfdən İran, başqa tərəfdən Rusiya, digər tərəfdən Ermənistan-

strateji dövlət məsələlərinə təsadüfi insanların həlledici figura çevrilməsinin qarşısını almaq istəyir. Artıq bilinən düşürgələrdən bilinən insanların siyasi səhnədə yer alması istənilir. Belə anlamaq olur ki, iqtidar çoxpartiyalı sistemi möhkəmləndirmək istəyindədir. Təbii ki, bu sistemi möhkəmləndirməyin də ilkin şərtlərdən biri, ən əsası proporsional seçki sisteminin bərpasıdır. Çünki majoritar seçki sisteminə bir çox hallarda təsadüfi, imkanlı insanların parlamentə düşməsi daha münbitdir, nəinki proporsional seçki sisteminə. Siyasi səhnənin peşəkarlaşmasına doğru addımların atılacağı barədə işarələr var. Təbii ki, proporsional seçki sisteminin qaytarılması konstitusiyaya dəyişikliklərindən keçir. Bu da o deməkdir ki, yaxın zamanlarda cəmiyyətin də, bizlərin də gözlədiyi kimi konstitusiyaya dəyişiklikləri ilə bağlı referendum ola bilər. Çox böyük ehtimalla yeni konstitusiyaya da uyğun şəkildə parlament təzədən formalaşacaq. Təbii ki, yeni mühitə uyğun seçki qanunu dəyişməlidir. Artıq seçki qanununda partiyaların mövqeyi gücləndirilməli, çəkisi artırılmalıdır. Hər halda, Zahid bəyi təsadüfi in-

lidir, dövlətin bu günü, gələcəyi, həm də təhlükəsizliyi üçün. Burada da təbii ki, partiya institutunun möhkəmləndirilməsində olan rol artırılmalı, qanunvericilik bazası gücləndirilməli, iqtisadi tərəflər öz həllini tapmalıdır. Artıq partiyaların qeydiyyat məsələləri getdikcə başa çatmağa doğru gedir. Bu prosesdən sonra qalan partiyalarla bu istiqamətdə işlər gedəcək. Sonda nəhayət ki, Azərbaycan çoxpartiyalı, demokratik bir cəmiyyətə qovuşacaq. Buna ümid edirik, inanırıq".

Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri Elşad Musayev əminliklə gələn il Azərbaycanda parlament seçkilərinin keçiriləcəyini vurğuladı: "Parlament seçkiləri ilə bağlı mənim proqnozum var. Gələn il seçkilərin baş tutacağı gözlənilir. Çünki indiki qanunvericiliklə 2025-ci ildə həm prezident, həm də parlament seçkiləri keçirilməlidir. Bu da mümkünsüz görünür, ona görə ki, həmin ilin fevralında parlament, apreldə prezident seçkiləridir. Hətta həmin ilin dekabrında həm də bələdiyyə seçkiləri vaxtdır. Son olaraq, parlament buraxıldıq, növbədənənar seçkilər keçirildiyi üçün bu dəfə də bunun baş tutması mümkündür. Mən hələ sizin qəzetə iki il öncədən parlament seçkilərinin 2024-cü ildə keçiriləcəyini demişəm".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı STM rəhbərinin dediklərini kifayət qədər ciddi proseslərin başlanacağını anonsu kimi qəbul edir: "Partiyamız Qarabağ Azadlıq Təşkilatının (QAT) bazasında yaranıb. QAT-ı Azərbaycan cəmiyyəti üçün nümunəvi ictimai qurum olaraq ortaya getirdik. Elə bir

Overçuk: "Tərəflər Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan arasında dəmir yolu əlaqəsinin bərpasına yaxındır"

Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan baş nazirlərinin müavirləri səviyyəsində üçtərəfli görüş yaxın vaxtlarda keçiriləcək.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk bildirib.

Onun sözlərinə görə, ən yaxın vaxtda Rusiya, Azərbaycan və Ermənistanın Üçtərəfli İşçi Qrupunun görüşü olacaq.

Overçuk bildirib ki, İşçi Qrupun görüşündə Ermənistan və Azərbaycan arasında sərhədi keçmək üsulu ilə bağlı texniki detallar nəzərdən keçiriləcək: "Söhbət beynəlxalq sərhədlərdə mövcud olan pasport, gömrük və digər növ nəzarətin təşkilindən gedir".

Rusiya baş nazirinin müavini tərəflərin Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan arasında dəmir yolu əlaqəsinin bərpasına yaxın olduqlarını da söyləyib. O bildirib ki, Ermənistan Naxçıvan, Zəngəzur, Azərbaycan vasitəsilə Rusiyaya, Aİ ölkələrinə, İrana keçmək imkanı əldə edəcək.

Qeyd edək ki, Cənubi Qafqazda iqtisadi və nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması və Azərbaycan-Ermənistan sərhədinin delimitasiyası üzrə Üçtərəfli İşçi Qrupun növbəti iclasının keçirilməsi barədə qərar mayın 19-da Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya XİN başçılarının Moskva görüşündə qəbul olunub, mayın 25-də dövlət başçıların Kremlinəki danışıqlarında təsdiqlənib.

təşkilat Azərbaycanda olmadı, yoxdur və yaqın ki olmayacaq. İndi həmin təcrübəyə söykənərək, nümunəvi partiya yaratmaqla məşğuluq. Artıq kifayət qədər nəticəyə nail olmuşuq. Bu gün sosial bazasına, təşkilatlanma coğrafiyasına, idarəetmə strukturlarına görə bizim partiya ilə YAP-dan başqa heç bir partiya müqayisə oluna bilməz. Biz bu işlərimizi yeni şəraitə, müasir şərtlərə, sağlam partiyalaşma tələblərinə uyğun olaraq aparırıq. "Siyasi partiyalar haqqında" Qanuna, seçki sisteminin yenilənəcəyinə dair bəzi məlumatları nəzərə alaraq, işlərimizi qururuq. Hesab edirəm ki, bu dəyişikliklər sağlam partiyalaşma prosesinə şərait yaradacaq. Partiya "tik-tok effekti", "blogger bacarığı", xarici mərkəzlərin xahişi və ya sifarişi ilə yaradıla bilməz. Bu cür partiyalar sabun köpüyü kimi dağılıb gedəcək. Oturuşmuş partiyalar yaradılmalıdır. Amerika, Avropada hərəsində 2-3 partiya olmaqla dediyimiz sistem formalaşmış. Türkiyə də bu prosesə indi start verir. Bu vaxta qədər Ana Vətən, Doğru Yol kimi partiyalar müəyyən uğur qazanıb, amma oturuşmuş partiyaya çevrilə bilməyib, sıradan çıxıblar. Ən ideoloji partiya olan MHP siyasi gücə çevri-

lə bilməyib, hətta Alpaslan Türkeşin vaxtında da hakimiyyəti götürməyi bacarmayıb. CHP ilkin Atatürk ideoloji bazasından uzaqlaşmış, 30 ildir ki, hakimiyyətə gəlmiş, oturuşmuş partiyaya çevrilə bilmir. AKP oturuşmuş partiyalardan biri ola bilər. Son təcrübə bunu göstərdi. Biz, əlbəttə, Türkiyənin son seçki təcrübəsindən yararlanmalıyıq. Amma təqlid etmək yox, nəzərə alınmalıyıq. Zahid Orucun dediklərini rəsmi açıqlama kimi qəbul etməliyik. Görünür, yaxın vaxtlarda ciddi siyasi hadisələr baş verəcək. Partiyaların cəmiyyətdə, dövlətin idarə olunmasında rolunun artırılması nəzərdə tutulur. Partiyalar da öz məsuliyyətini başa düşməlidir. Əksər partiyalar hakimiyyətə gəlməyi, deputat olmağı qarşılarına məqsəd olaraq qoyurlar. Amma anlamalıdırlar ki, bunlar məqsəd deyil, məqsədə çatmaq üçün vasitələrdir. Bunu anlayanların sayı artdıqca, işlərimiz irəliləyəcək. Onda parlamentimiz də, partiyalarımız da bambaşqa olacaq. Adamlarımız parlamentə bacadan, pəncərədən, dal qapıdan deyil, normal şəkildə düşüb, iş görmək, millətə xidmət etmək həvəsi ilə çalışacaq".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Mayın 31-də Milli Məclisin yaz sessiyasının sonuncu plenar iclası Sahibə Qafarovanın sədrliyi ilə keçirildi. İlk olaraq "Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsinin icrası haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarıldı. Müzakirələrdə Nazirlər Kabinetinin üzvləri də iştirak edirdi.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili çıxışında bildirdi ki, təqdim olunmuş sənədlər Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin 24 may 2023-ci il tarixli iclasında ətraflı müzakirə edilib: "İclasda Maliyyə və İqtisadiyyat nazirlikləri, Hesablama Palatası, Dövlət Gömrük Komitəsi və Dövlət Vergi Xidmətinin nümayəndələrinin iştirakı ilə dövlət büdcəsinin icrasının əsas parametrləri, 2022-ci ilin makroiqtisadi göstəriciləri ətraflı müzakirə edilib". Komitə sədri qeyd etdi ki, azad olunmuş ərazilərdə işlərin aparılması üçün hesabat ilində dövlət büdcəsindən 4.3 milyard manat vəsait xərclənib.

"2021-ci il ərzində davam edən global iqtisadi bərpa prosesi 2022-ci ildə yavaşlama meyilləri ilə müşayiət olunub. Beynəlxalq təşkilatların son hesabatlarına əsasən global artım 2022-ci ildə orta hesabla 3,2 faiz ətrafında qərarlaşmışdır ki, bu da 2021-ci ildə qeydə alınmış göstəricidən 2,7 faiz bəndi azdır. Qlobal artımla müqayisədə Azərbaycanda 2022-ci ildə iqtisadiyyatın real artımı gözlənilən 3.5% proqnoza qarşı 4.6% olub, Ümumi Daxili Məhsulun həcmi isə ilk dəfə ən yüksək həddə - 133.8 milyard manata çatıb".

Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov da layihə barədə çıxış etdi.

Deputat Qüdrət Həsənzadə bir sıra sahələrlə bağlı tənqidi fikirlərini səsləndirdi. "Milli Məclisin İqtisadi siyasət sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri, hörmətli Tahir Mirkişili və Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədovun çıxışlarını dinlədik. Həmin çıxışlarda qeyd olunan nöqsanlar, çatışmazlıqlar, qanun layihəsi və ona dair Hesablama Palatasının rəyi ilə tanış olanda, tanış olmasaq belə, gündəlik rastlaşdığımız, daxil olan informasiyalar təsdiq edir ki, ölkəmizdə maliyyə intizamının gücləndirilməsinə ciddi ehtiyac var" - deyə deputat bildirdi.

Qüdrət Həsənzadə qeyd etdi ki, **büdcə vəsaitlərinin xərclənməsində qanunvericiliyə ciddi əməl olunmaması, şəffaflığın yətinə olmadığı göz önündədir:** "Konstitusiyamızın 95-ci maddəsinin 5-ci bəndinə gö-

Milli Məclis büdcə müzakirələrini ilk oxunuşda təsdiqlədi

Parlamentin yaz sessiyası bitdi, növbədənəknar sessiya çağırıldı

rə, Milli Məclis dövlət büdcəsini təsdiq edir, onun icrasına nəzarəti həyata keçirir. Biz Hesablama Palatası yaratmaqla, Hesablama Palatası və Nazirlər Kabinetinin hesabatlarını dinləyib qənaətbəxş hesab etməklə öz işimizi bitirmiş, nəzarət funksiyamızı yerinə yetirmiş olduğumuzu düşünürük. Milli Məclis Hesablama Palatasının rəyində, deputatların çıxışlarında göstərilən nöqsanların aradan qaldırılması və növbəti büdcə ilə nə qədər Milli Məclisə məlumat verilməsinə dair qərarlar qəbul etməlidir. Müvafiq komitə bu tipli qərar layihələri hazırlamalıdır. Milli Məclisin nəzarət funksiyasının ölkəmiz üçün daha faydalı olması naminə MM-də daha çox konkret şəxslərə vəzifə verilməsi məqsədilə yaradılmış bir çox bir komitələr birləşdirilməli, əvəzində büdcə və büdcəyə nəzarət komitəsi yaradılmalıdır. Milli Məclis həmin komitə vasitəsilə birbaşa, peşəkar səviyyədə bu işlə məşğul olmalı, büdcəni icra etməyən vəzifəli şəxslərdən ciddi hesabatlar tələb olunmalı, məsuliyyətə cəlb edilməli, şəffaflığın artırılması üçün qanunvericiliyə dəyişikliklər edilməsi məqsədilə ciddi təkliflər hazırlanmalıdır. Biz özümüz də qanunverici orqan kimi, qanun yaradıcılığı ilə məşğul olmalı, yalnız hökumətdən qanun layihələri gözləməməliyik".

Deputat Fazil Mustafa bildirdi ki, müzakirəyə çıxarılan

büdcə layihəsində 4,3 milyardlıq vəsait işğaldan azad olunmuş ərazilər üçün nəzərdə tutulur və vəziyyətdən asılı olaraq, bu vəsait arta da bilər. F.Mustafa problemlərə diqqət çekdi. Dedi ki, bu gün işsizliklə bağlı problemin həll olunmaması qarşımıza həyəcan signalı qoymaqladır. Deputatın sözlərinə görə, büdcədə milyonlarla manat işsizliyin aradan qaldırılması üçün vəsait nəzərdə tutulur. Bildirdi ki, işsizliyin aradan qaldırılması üçün 233,5 milyon manat ayrılıb. Hətta 2021-ci ildən fərqli olaraq, 91 milyon manat vəsait də artırılıb. F.Mustafa qeyd etdi ki, əslində bu vəsaiti sahibkarlığın inkişafına yönəltmək lazımdır. O bildirdi ki, sahibkarlara aşağı faizlə kredit verilmərsə, işsizliyi aradan qaldırmaq mümkün olmayacaq.

Deputat ardınca qeyd etdi ki, məktəblərdə yer məsələsi problemidir, həmin məktəblərdə 6 günlük dərslər nəzərdə tutulub. Həmçinin min yerlik məktəblərdə 2500 şagird təhsil alır.

Deputat Razi Nurullayev bildirdi ki, öz işinin öhdəsindən gələn məmurların fonunda görülən işlərə, aparılan siyasətə ləkə salanlar da var: "Tutduğumuz vəzifəyə özünün ata-baba obyekti kimi yanaşanlar var, hörmətli xanım sədr! Xüsusən ölkəyə sərmayə qoymaq istəyənlərin başını tumarlamaq əvəzinə, onların başına qapaz vuranlar var. Məmu-

run, vəzifəli şəxsin bir nömrəli vəzifəsi iş adamına şərait yaratmaqdır ki, o da yaradılmır. Bəzən mənə qınayırlar ki, niyə ölkədə azad biznes mühiti yoxdur, deyirsən. Kağız üzərində hər şey yaxşıdır, amma bir iş adamı məmura gəlib çatanda onun cəhənnəm əzabları başlayır. Heç sovet dövründə bu qədər get-gələ salmırdılar. Mən hörmətli nazirimiz Mikayıl müəllimin də nəzərinə bəzi məsələləri çatdırmaq istəyirdim, amma təəssüf ki, danışa bilmədim. Mikayıl müəllimə hörmətim var, həmişə bu hörməti saxlamağa çalışmışam və saxlayacağam. Hörmətli Mikayıl müəllimin bir sıra sahələrdə yaratdığı şəffaflığı və idarəetməni alqışlayıram. Amma bu gün vergi güzəştləri lazım deyil, ləğv olunsun hamısı. Vergi güzəştləri yox, əlverişli biznes mühitini yaratmaq lazımdır. Vergi güzəştləri ayrı-ayrı bizneslərə xidmət edir, biznes mühitini yaxşılaşdırmır".

Müzakirələrdən sonra Milli Məclis "Azərbaycan Respublikasının "2022-ci il dövlət büdcəsinin icrası haqqında" qanun layihəsini müzakirələrdən sonra ilk oxunuşda qəbul etdi. Qəbul olunan qanun layihəsinə görə, 2022-ci il dövlət büdcəsinin icrası üzrə gəlirlər 30 milyard 679 milyon 646,4 min manat, xərclər isə 32 milyard 64 milyon 568 min manat məbləğində olmaqla təsdiq edilir. Sənədə əsasən, 2022-ci il

dövlət büdcəsinin gəlirləri 29 milyard 197,8 milyon manat proqnoza qarşı 30 milyard 679,6 milyon manat olub. Bu da 2021-ci ilə müqayisədə 4 milyard 283,4 milyon manat (16,2 faiz) çoxdur. Dövlət büdcəsi gəlirlərinin ümumi daxili məhsulda xüsusi çəkisi isə 22,9 faiz təşkil edib. 2022-ci il dövlət büdcəsinin xərcləri ilkin olaraq 29 milyard 879 milyon manat məbləğində təsdiqlənib. Dövlət büdcəsinə yenidən baxılaraq, onun xərcləri artırılaraq 32 milyard 303,8 milyon manat məbləğində müəyyən edilib. Büdcə xərcləri 99,3 faiz həcmində icra olunub. Bu da 2021-ci ilə müqayisədə 4 milyard 283,4 milyon manat (16,2 faiz) artıqdır.

Müzakirələrdən sonra layihə ilk oxunuşda təsdiqləndi.

İclasda parlamentin **Elm və təhsil komitəsinin sədri Bəxtiyar Əliyev** "Təhsil haqqında" və "Elm haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Qanununun layihələrini ikinci oxunuşda təqdim etdi. Layihədə yaşı 60-ı keçmiş təhsil işçilərinin sertifikatıdan azad edilməsi nəzərdə tutulur. Eyni zamanda sertifikatıya müddəti 5 ildən 3 ilə endirilir. Komitə rəhbəri çıxışında bildirdi ki, ölkədə yaşı 65-dən yuxarı olan müəllimlərin sayı 6-7 min arasında dəyişir: "Həmin müəllimlərin əmək fəaliyyətini, xüsusilə də kənd yerlərində müəllimlərin çatışmazlığını nəzərə almaq lazımdır".

B.Əliyev ardınca təkliflər səsləndirdi: "Hesab edirəm ki, bununla bağlı müəyyən dəqiqləşdirmələr aparılmalıdır. Bundan başqa, "Təhsil haqqında" Qanuna ixtisas təcrübəsi anlayışı gətirilməlidir. Müəllim işləmək istəyənlər çoxdur, amma vakant yerlərin sayı azdır". **Komitə sədri dedi ki, biz hər il bu problemlərlə qarşılaşırıq:** "Belə ki, şəhər yerlərində işləmək istəyənlər bölgələrdə işləmək istəyənlərdən çoxdur. Buna görə də Elm və Təhsil

Nazirliyi tərəfindən sertifikatı və diaqnostika imtahanları keçirilir. Hesab edirik ki, yaxın 5 ildə problem aradan qaldırılacaq".

Komitə sədri Siyavuş Novruzov "Təhsil haqqında" və "Elm haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihələrinin ikinci oxunuşu zamanı çıxış edərkən elm və təhsilin öneminə bəhs etdi. Daha sonra müəllimlərin sertifikatlaşdırılması ilə bağlı danışan S.Novruzov bildirdi ki, müəllimlərin hazırlanması üçün vəsait yoxdur: "Müəllim bilmir nəyə hazırlasın, nədən başlasın, nədə qurtarsın. Abituriyent bilir ki, filan materiallar var, onları oxuyub, hazırlaşır. Neçə ildir müəllimlərin sertifikatlaşdırılması müzakirəsi gedir, amma ortada material yoxdur. Deyirlər müəllimlərin hazırlanması üçün 57 mərkəz var. Amma görün bu qədər sayda müəllimə 57 mərkəz kifayət edərmi? Yaxud müəllim həm də pedaqoqdur. Deyək ki, müəllimin yüksək əxlaqı var, onu hansı testlə göstərəcəyik? Sertifikatlaşdırma ilə bağlı 5 il deyilirdi, amma indi 3 ilə salırıq. Bu halda sertifikatıdan keçən müəllimlə keçməyənlərin əmək haqqı arasında böyük fərq yaranacaq".

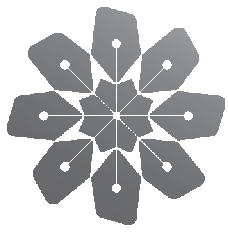
S.Novruzov ardınca təkliflərini səsləndirdi: "Türkologiya və Cənubi Azərbaycan məsələsinə geniş yer ayrılmalıdır. Sovet hökumətinin vaxtında türkologiya jurnalı var idi, indi o da yoxdur. Biz türk dünyası qururuq, amma elm bu prosesdə iştirak etmir".

Komitə rəhbəri bildirdi ki, bu gün bir nazirlik bir peşə məktəbi açmır: "Mingəçevir kimi böyük sənaye mərkəzində cəmi 2 peşə məktəbi, Gəncədə 4-ü var. Sumqayıt kimi böyük sənaye şəhərində peşə məktəblərinə ehtiyac var. Hər quruma tapşırıq verilməlidir ki, ciddi peşə məktəbi açsın".

Daha sonra "Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi müzakirəyə çıxarıldı. Komitə sədri Əhliman Əmiraslanov layihə barədə məlumat verdi.

Gündəlikdəki məsələlərin müzakirəsi bitdikdən sonra spiker Sahibə Qafarova yaz sessiyasının başa çatdığını söylədi. Amma onu da bildirdi ki, Milli Məclisin 85 deputatı növbədənəknar sessiyanın çağırılması barədə müraciət edib. Odur ki, növbədənəknar sessiya çağırılıb.

□ **Elşad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Gənc nəslin milli mənlək şüurunun
inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik
hisslərinin tərbiyəsi**

“Ey türk gəncləri! İlk vəzifəniz Türkiyənin istiqlalını, Türkiyə Cümhuriyyətini əbədi olaraq mühafizə və müdafiə etməkdir. Bu, sizin varlığınızın və gələcəyinizin əsasıdır. Bu təməl sizin ən qiymətli xəzinənizdir. Gələcəkdə sizi bu xəzinədən məhrum etmək istəyən daxili və xarici bədxahlar olacaq. Bir gün istiqlaliyyətini və cümhuriyyətini müdafiə etməli olsan, vəzifəyə gəlmək üçün düşəcəyiniz vəziyyətin imkanları və şərtləri barədə düşünməyəcəksən. Bu ehtimal və vəziyyət çox əlverişsiz şəkildə özünü göstərə bilər.

Müstəqilliyə və respublikaya hücum etmək niyyətində olan düşmənlər bütün dünyada görünməmiş qələbəni təmsil edə bilərlər. Müqəddəs vətənin bütün qalaları zorla və hiylə ilə ələ keçirilə, bütün gəmiqayırma zavodlarına daxil oluna, bütün qoşunları dağıdıla, ölkənin hər guşəsi işğal oluna bilər. Bütün bu şərtlərdən daha betəri ölkədə hakimiyyət sahibi olanların qəflət, azgınlıq və hətta xainlik içində olmalarıdır. Bu iqtidar sahibləri hətta öz şəxsi maraqlarını istiləçilərin maraqları ilə birləşdirə bilərlər. Millət məcburən taqətdən düşə, tükənə bilər.

Ey türk gələcəyinin oğlu! Bu şəraitdə belə sizin vəzifə-

niz Türkiyənin istiqlalını və cümhuriyyətini xilas etməkdir. Sizə lazım olan güc dəmarlarınızda ki nəcib qanda mövcuddur!”

Bunu Mustafa Kamal Atatürk türk gəncliyinə xitabən demişdi...

Prezident İlham Əliyev Laçın şəhərinə qayıdan əhali ilə görüşündə də gənclərin torpaqlarımız uğrunda mübarizəsini xüsusi vurğuladı: “Güclü ordu qurmuşuq. Bu ordu düşməni 44 gün ərzində darmadağın edib, onları diz çökdürüb və torpaqlarımızdan qovub. Gözəl gənc nəsil yetişdirdik - vətənpərvər, tərbiyəli, milli ruhda tərbiyə almış gənc nəsil. Həmin bu gənclər bizim torpaqlarımızı

Milli şüur, vətənpərvərlik

YENİ **MÜSAVAT**
N 94 (8230) 1 iyun 2023

Gələcəyin siyasətçiləri necə yetişir - rəy

“Siyasi polemikanı On aparılması gənc yaşda siyasi düşüncənin formalaşması üçün vacibdir”

deyil. Hesab edirəm ki, dövlətin inkişafı üçün gənclərin siyasətdə fəal iştirakı faydalı ola bilər. Belə bir ifadə var - gələcək gənclərin əlindədir. Siyasətdə gənclərə böyük yer ayrılmalıdır. Düşünürəm ki, məktəb illərindən siyasətə maraq yaratmaq olar. Siyasi polemikanın aparılması gənc yaşda siyasi düşüncənin formalaşması üçün vacibdir”.

M.Ağazadənin fikrincə, gənclərin sosial mediada çox zaman keçirməsi də faktorlardan biridir: “Fərqli fəaliyyətlərin yaranması siyasətə marağı azaldır. Əyləncə öz yerində, amma siyasətdən tamamilə uzaqlaşmaq da olmaz. Hər bir dövlətin aparıcı qüvvəsində gənclərin rolu danılmazdır. “Biz dövlətimizi qorumalıyıq” deyirik, amma bunu əməldə sübut etmək lazımdır. Siyasi fikirləri rahat şəkildə ifadə etmək inkişaf üçün vacibdir. Nəzərə alaq ki, nəsil yenilənir və vaxt gələcək biz orta, yaşlı nəslə əvəz edəcəyik. Bunu nəzərə alaraq, hesab edirəm ki, gələcəyimiz üçün hazır olmalıyıq”.

azad ediblər. Laçını, Kəlbəcəri, o vaxt işğal altında olan digər torpaqları görməyən, bu bölgələrdən olan gənclər ölmə getməyə hazır idilər, ölmə də gedirdilər. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Biz onların qəhrəmanlığını heç vaxt unutmayaçağıq. Onların qəhrəmanlığı, şücaəti sayəsində biz bax bu gün burada oturmuşuq və bu gün bu torpaqlarda həyat canlanır”.

Göründüyü kimi, tarixin

hər mərhələsində gəncliyə inam, güvən olub. Bu inam özünü həm döyüş meydanında, həm də siyasətdə göstərmiş. Müşahidələrə görə, son illər bu mənada gənclərin rolu bir qədər azalıb. İqtisadiyyat, biznes və digər sahələr daha cəlbedici görünür. Azərbaycanda gənclərin siyasətdəki fəaliyyəti ilə bağlı **AĞ Partiyasının Gənclər Təşkilatının sədri Mehdi Ağazadə “Yeni Müsavat”a açıqlama verib.**

O bildirib ki, gənclər siyasətdən qaçır: “Gənclərin siyasətə marağı nisbətən azalıb. Siyasətlə aktiv məşğul olanlar arasında gənclərin sayı təəssüf ki, azlıq təşkil edir. Həmyaşıdlarının siyasətə maraq göstərməməsini qınamıram. Gənclərin siyasətdən qaçmasının ilk səbəbi problemlərin çoxluğuudur: təhsil, iş, ailə və s. Bu problemləri yox saymaq olmaz, lakin bu amillər siyasi düşüncənin olmamasına əsas

Müdafiə və milli təhlükəsizlik xərclərimiz 1 milyard manat artacaq - zərurət, təhdid, yoxsa... Ekspert: “Müdafiə xərcləri dedikdə tək cə silah-texnika alınması nəzərdə tutulmur”

Azərbaycan hökuməti ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və milli təhlükəsizliyinin daha da artırılması üçün xərcləri 1 milyard 105 milyon manat, o cümlədən xüsusi müdafiə təyinatlı layihələr və tədbirlər üzrə xərcləri 1 milyard manat artırır. “Yeni Müsavat” bu barədə Maliyyə Nazirliyinə istinadən xəbər verir. Məlumatla görə, artımdan sonra xüsusi müdafiə təyinatlı layihələr və tədbirlər üzrə xərclər 3 milyard 070 milyon manat təşkil edəcək. Müdafiə sahəsinə ayrılan vəsaitin hər il artırılmasından danışan hərbi ekspertlər deyir ki, Azərbaycan bu addımı atmağa məcburdur. Müdafiə sənayesinə aid tikinti, yenidənqurma işlərində xərclər böyükdür. Təmas xəttində hava hücumundan müdafiə, hərbi hava qüvvələri, o cümlədən ağır və yüngül texnika alınması da davam edir.

Hərbi ekspert Ədalət Verdiyev “Yeni Müsavat”a deyib ki, müdafiə qüvvələrinin və təhlükəsizlik sahəsində fəaliyyət göstərən qurumların potensialının artırılması vacibdir: “Bu sahəyə ayrılan vəsaitlər ölkəmizin müdafiə və təhlükəsizliyinin etibarlı təminatı üçün zəruri olaraq atı-

lan addımlardır. Müdafiə xərclərinin artırılması Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yeni qurulan infrastrukturunun, müharibə zamanı sərf edilən silah-sursat arsenalının tamamilə bərpa olunması istiqamətində mühüm əhəmiyyət daşıyacaq”.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli “Yeni Müsavat”a deyib ki, müdafiə xərcləri dedikdə tək cə silah-texnika alınması nəzərdə tutulmur: “Müharibədən sonra Azərbaycan vaxtilə işğal altında olan böyük bir ərazini yenidən nəzarətə götürdü. Bu gün həmin ərazilərdə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin bütün qoşun xidmətlərinin - Müdafiə Nazirliyinin, Dövlət Sərhəd Xidmətinin, Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin, Daxili Qoşunların, DİN polis bölmələrinin strukturları mövcud şəraitdə xidmət aparırlar. Sözsüz ki, ən böyük yük Müdafiə Nazirliyinin və DSX-nın üzərinə düşür. Müharibədən sonra müdafiə və təhlükəsizlik xərclərinin artması təbii bir prosesdir. İşğaldan azad olunan ərazilərdə yeni hərbi hissələrin yaradılmasına da xərclər ayrılır”.

Hərbi ekspert deyib ki,

düşmən Ermənistan müharibədən sonra pilotsuz uçuş aparatları (PUA) par-kini yeniləməyə başlayıb: “Ermənistanda PUS sahəsində yerli istehsalın stimullaşdırılması və xaricdən PUA-ların alınması üçün sazişlər imzalanıb. Yeni raket sistemlərinin alınması üçün hərəkətə keçiblər. Belə bir şəraitdə Azərbaycan da hərbi potensialını qaldırmaq üçün maliyyə xərclərini artırır”.

Hərbi ekspert deyir ki, Azərbaycan əsas diqqəti müdafiə sənayesi kompleksinə yönəltməlidir: “Yeni məhsulların yara-

dılması və istehsalına təkan verilməlidir. Müdafiə xərclərinə ayrılan əlavə 1 milyard manatın əhəmiyyətli hissəsi yerli müdafiə sənayesi kompleksinin inkişafına yönəldilməlidir”.

Qeyd edək ki, müasir müharibələrdə PUA-lardan düşmənlərə qarşı hibrid müharibə aparmaq üçün geniş və effektiv şəkildə istifadə olunur. Məsələn, ABŞ Əfqanıstan müharibəsində “Əl-Qaidə” və “Tali-ban” üzvlərini və liderlərini hədəf almaq üçün PUA-lardan istifadə edib. 2020-ci ilin payızında Azərbaycanın Qarabağda Ermənistanla qarşı PUA-lardan istifadə etməsin-

dən sonra dünya ictimaiyyəti bu silahlara daha çox diqqət yetirməyə başlayıb. Müharibə zamanı Azərbaycan Ordusu PUA-larla Ermənistanın quru qoşunlarına ağır zərbələr endirib.

ABŞ, Çin, Rusiya və İngiltərə bu texnologiyaları inkişaf etdirmə mərhələsindədir. 2017-ci ildə ABŞ 103 ədəd “Perdix” kvadrokopterləri ilə sınaqlar həyata keçirdi. ABŞ-ın DARPA tədqiqat agentliyi təyyarələrdən buraxmaq üçün nəzərdə tutulan raket ölçüsü və formasında olan mikro PUA-lar hazırlayıb. ABŞ Hərbi Dəniz Qüvvələri eyni zamanda “aşağı əməliyyat xərcləri olan sürü PUA texnologiyası” (LO-CUST) üzərində işləyir. Rusiya da PUA sürüləri konsepsiyası üzərində işləyir və bu sistemləri özünün yeni nəsil qırıcı təyyarələri ilə inteqrasiya etməyə çalışır. Böyük Britaniya da sürü PUA-ları ilə hücum texnologiyası üzərində işləyir. Keyfiyyət baxımından ABŞ hələ də PUA texnologiyasında dünya lideri olsa da, PUA-ların istehsalı və yayılmasında liderlik edən Çindir. 2020-ci ilin noyabrında ABŞ-ın “Foreign Affairs” nəşrində dərc olunan məqaləyə görə, 2011-ci ilə qədər yalnız 3 ölkədə zərbə tipli PUA-lar olub, lakin 2011-2020-ci illər arasında bu tipl silahlara məlik 18 ölkə var ki, onlardan 11-nə bu PUA-ları Çin satıb. Çin hazırda bir sıra sürü PUA

konsepsiyasını inkişaf etdirmək üzərində işləyir.

Türkiyə və İsrail də PUA istehsalında öncüdür.

Türkiyə və İsrail tərəfindən dəstəklənən Azərbaycanın PUA-lardan uqurla istifadə etməsi heç şübhəsiz, ənənəvi şəraitdə PUA-ların uqurlu ola biləcəyini təsdiqlədi. Hazırda hava hücumundan müdafiə silahları və raketləri PUA təhlükəsinə qarşı istifadə olunur, lakin onlar yüzrlə sürü PUA-larına qarşı praktiki olaraq təsirsizdir. Ancaq hər bir yeni silahda olduğı kimi tezliklə bu cür texnologiyaların təsirini zərərsizləşdirmək və ya təsirlərini minimuma endirmək üçün əks tədbirlər göröləcək. Sürü PUA təhlükələrinə qarşı araşdırma aparılır. Bu cür təhlükəyə qarşı durmaq üçün ən perspektivli görünen sahə radioelektron mübarizə vasitələri və kommunikasiya sahəsinə aid ola bilər. Hətta fiziki məhv sahəsində də uyğun silah sistemlərinin tapılması istiqamətində səylər davam edir. Qarabağda müharibə zamanı Ermənistanın tankları, piyada döyüş maşınları, artilleriya silahları və HHM sistemləri Türkiyə və İsrail tərəfindən tədarük edilən PUA-larla məhv edilib. Qarabağ müharibəsi sübut etdi ki, davamlı PUA hücumları tək cə ölümcül və güclü variant deyil, həm də daha ucuz variantdır.

Əlsən MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”

Tahir Kerimlinin ilanları

Zamin HACI
zaminhaci@gmail.com

Deputatlar yenə, həmişəki kimi, xalqın dərclərini dilə gətirmişlər, adam həтта qorxur onları buna görə növbəti dəfə ləğv edib təzə seçki keçirsinlər.

Məsələn, Qüdrət müəllim deyir ictimai nəqliyyatı düzəltmək lazımdır, on ilə iki metro stansiyası açırınsız, xalq yollarda əziyyət çəkir: “Hökumət üzvləri ictimai nəqliyyatdan istifadə edir, buna şahiddirlər”. Yəqin bu axırıncı cümləni məmurları dolmaq üçün işlədibdir, çünki biz metroda, avtobusda hansısa naziri gördüyümüzü yada salmaqda çətinlik çəkirik. Əksinə, bu yaxında yekə nazirliklərimizdən birinin avtomobil parkını daha da böyütdülər, əlavə maşınlar alındı.

Nə etmək olar, xalq üçün o qədər əziyyət çəkirler, dayanacaqda avtobus gözləyəsi deyillər ki? Xalq üçün çalışanda xalqdan mümkün qədər uzaq olmalısın. Bunu hələ 19-cu əsrdə urus inqilabçılar fikirləşmişdilər, şüar da qoşmuşdular: “Xalq üçün, ancaq xalqsız!” Təklif edirəm Nazirlər Kabinetinin qapısından Məhəmməd Hədinin bu misrəsini yazıb asa: “İnsanları pek çox sevirəm, lakin uzaqdan”.

Xalq üçün üreyi yanan ən məşhur deputatlarımızdan biri də Tahir Kerimlidir. Tahir müəllimi son günlər narahat edən problemləri 3 qrupa ayırmaq olar: əxlaqsız arvadlar, zəhərli ilanlar, küçə itləri. Hörmətli deputat bunların əlində əsir-yesir qalıbdır, bilmir hara yerləşdirsin. Məsələn, təklif edir tərbiyəsiz zənənləri gecələr küçədən yığışdırmaq. (Xalqın naminə gecə-gündüz yatmır, yoxsa biz də belə zənənləri görürdik. Bizə nə var, dərdimiz yox, sərimiz yox, axşam hava qaralan kimi, qarabağlılar demişkən, səbərib yatırır. Sözləşib, bu səbərmək sözünü mən uşaq vaxtı eşitmişdim, böyüyəndə gördüm Türkiyədə bunun “zıbarmak” variantı işlənir).

Tahir müəllim zəhərli ilanların məktəblərə hücum çəkdiyini iddia edir, fikrimcə, burada onun şəxsi motivləri də vardır. Yaxşı yadımdadır, kimlərsə Tahir müəllimin evinin qabağına əjdaha kuklası atmışdılar, ona “çox danışma, əjdaha səni udar” mesajı verilmişdi. Deputat həmin dinovavr kuklası ilə maraqlı video da çəkmiş, paylaşmışdı. Lakin ötən müddətdə əlaqədar istintaq orqanları əjdahanı araşdırmadı. Görünür, bundan istifadə edən düşmən qüvvələr indi deputatın üstünə ilan-çayan göndərir. Nə də olsa ilan əjdahanın qahimidir. Donqili əjdahaya ilan deyilir - 10-cu sinfin biologiya dərslində yazılıb.

Belə gözəl insanın AXC-Musavat dövründə Ali Məhkəmənin sədri olması qürur yerlərimizdən biridir. Gör indi cəbhəçilərin qalanları hansı fantaziyanın yiyəsi imiş.

Yeri gəlmişkən, bu yaxında həmkarlarımızdan biri Elçibəy-Rəsulzadə yolu haqda yazı hazırlamışdı. Orada Elçibəyə, onun kadrlarına xeyli bəy tərifləri vurulmuşdu. Məsələn, rəhmətlik Tofiq Qasımovu elə tərifləmişdi, sanarsan Kissincerden söhbət gedir. Əlbəttə, Qasımovun korrupsiyadan uzaq, necə dəyərlər, təmiz kadr olmasına hər hansı sözümüz yoxdur, ancaq onu necə uğurlu xarici işlər naziri adlandırmaq mümkündür? Axı ortada faktlar var. Həmin 1 ildə Azərbaycana qarşı ABŞ 907-ci düzəlişi qəbul etmişdi. Rusiya və İran bizi durmadan hədələyirdi, axırda da birləşib qiyam təşkil etdilər, Türkiyə “bir helikopter də vermirdi qaçqın daşıyaq”, Gürcüstan soydaşlarımızı qovmağa başlamışdı. Və sairə və ilaxır - xarici siyasətdə bir dəne uğurlu istiqamət, bir dəne dost ölkə tapmaq mümkün deyil. Belə şəraitdə bu siyasətə başçılıq etmiş şəxsi necə tərifləmək olar? Kimse ölüb deyə mütləq tərifləməliyik? Kimisə tənqid edə bilmiriksə, başqalarını da tənqid edə bilməməliyik? (Çox dolaşmış cümlə oldu, bilənlər bilməyənlərə başa salın).

Ümumiyyətlə, etiraf etməliyik ki, həmin dövrdə Ermənistan başçılıq edən əlyazmaçı alimin (Levon Ter-Petrosyan) xətti bizə başçılıq edən əlyazmaçı alimin (Əbülfəz Elçibəy) xəttindən səliqəli, güclü çıxmışdı, millətin alın yazısı cizməqara olmuşdu.

Qayıdaq Tahir müəllimin üçüncü probleminə. İt-pişik məsələsinə. Deputat deyir gəlin bu heyvanları yığaq, Çinə, Koreyaya sataq. Açıqı, bu cür danışmalar artıq irqçilik və sairə pis qoxular yayır. O adam kimdirsə, deputatın qapısına əjdahanı təzədən aparsın, bəlkə danışmadı bir müddət...

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin mayın 28-də Laçından Qarabağdakı oyuncaq rejimə faktiki ultimatum göndərdi, son xəbərdarlığını elədi. Dövlət başçısı net şəkildə qeyd elədi ki, Qarabağdakı qanunsuz silahlı dəstələrin qalıqları çıxarılmalı, qondarma qurumun bütün saxta dövlət atributları ləğv olunmalı, o sırada saxta “parlament” buraxılmalı, “deputat” və “nazirlər” öz “vəzifələrindən çəkilməli, ”özünü “prezident” sayan ünsür təslim olmalıdır.

Dövlət başçısı habelə “mı-atsum” və “separatçılıq” kitablarının bağlandığını, heç bir statusun olmayacağını, ərazimizdə yaşayan erməni əhalinin isə Azərbaycan Konstitusiyasına əməl edən loyallı və təndəşlərə çevrilməli olduğunu vurğuladı. Artıq ultimatumu separatçı-təlxək yığnağının, oyuncaq rejimin reaksiyası məlumdur. Onlar yenə qanlı konfrontasiya yolunu seçdilər. Deməli, cavab adekvat olacaq.

Bu arada “Şeytan yuvası”nda həm də daxili didişmə və çəkişmələr güclənib. Əlbəttə ki, Azərbaycanla itqərsiya məsələsi üstündə yox, “hakimiyyət” uğrunda. Gələn xəbərlərə əsasən, Qarabağ separatçıların qondarma “təhlükəsizlik şurası”nın keçmiş “katibi” Samvel Babayan Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində, Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi ərazidə iğtişaşlar salmağa hazırlaşır.

Bu haqda “Hraparak” qəzeti məlumat yayıb. Məlumatda deyilir ki, Babayan Xankəndidə “dövlət idarələrinin binalarına” girişləri bağlamağı planlaşdırır: “Qarabağdakı separatçıların rəhbəri Arayik Arutyunyanın “fərmanları” da məhz Babayanın planlarının qarşısını almaq üçün verilib. Ötən cümə günü Arutyunyanın “hərbi vəziyyətlə bağlı” tətbiiq edilən əlavə məhdudiyyətləri, bütün növ görüşlərin qadağan edilməsi, həmçinin bayram və anım günlərində, informasiya sahəsində bəzi məhdudiyyətlər” də məhz bununla bağlıdır. Bizdən ötrü isə qəti fərq etməz, orada bir-birini qıran separatçılar kimlərdir. “İlanın ağına da lənət, qarasına da”. Oduq ki, komandolarımızın işə qarşısını an məsələsi ola bilər. Nə barədə ki, mayın 28-də İlham Əliyev separatçı ünsürlərə Laçından son dəfə xəbərdarlıq mesajı göndərmiş. Yaxşı olar, arakili-samvelli quldurlar komandolar gəlməmiş canlarının hayına qalsınlar. Könüllü təslim olsalar, cəzaları qismən yumşaldıla da bilər...

“Azərbaycan Qarabağ erməniləri ilə dialoq üçün beynəlxalq mexanizmlərin qurulmasına icazə verməyəcək”.

Musavat.com xəbər verir ki, erməni politoloq Tigran Qriqoryan Azərbaycan Pre-

Komandolarımız Xankəndinə girmək üzrə... - silahlı separatçıların müttəfiqi qalmadı

Əliyevin sərt mesajları və ultimatumu Brüsselə də çatdı; Şarl Mişel niyə narahatdır və “cəsarətli addımları” kim birinci atmalıdır - İrəvan və separatçılar, yoxsa...

zidentinin sülhməramlıların nəzarət etdiyi ərazilərdə “hökumət” qurduğunu elan edən qondarma “dq” ilə bağlı son bəyanatlarını bu cür şərh edib.

“Yəqin ki, ABŞ və Avropa İttifaqı bu məsələdə Azərbaycana müəyyən təzyiqlər edir. Çünki Ermənistan bu məsələni sülh müqaviləsinin imzalanması üçün ilkin şərtə çevirib, vasitəçilər isə tərəflər üçün məqbul olan həll yollarını tapmağa çalışırlar. İlham Əliyev açıqlamaları ilə beynəlxalq mexanizmləri qəbul etmədiyini açıq şəkildə ortaya qoyur. Əgər Qarabağ erməniləri arasında nümayəndəli orqanlar yoxdursa, deməli, danışıqlar aparacaq heç kim yoxdur”, - deyir Qriqoryan iddia edib.

O, sülhməramlıların olduğu bölgələrdə separatçıların bütün “dövlət qurumları”nın ləğvinin əvvəlcədən rəsmi Bakının məqsədi olduğunu da deyib. Onun fikrincə, indiki mərhələdə bu cür bəyanatlar Azərbaycan tərəfinin heç bir beynəlxalq mexanizmə razılıq verməyəcəyini başqalarının diqqətinə çatdırmaq məqsədi daşıyır.

“Kişinyovda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyanla münasibətlərin normalaşdırılması ilə bağlı müzakirələrin davam etdirilməsi səbirsizliklə gözləyirəm”.

Bunu isə liderlərin “bəşli format”da bu gün - iyunun 1-də Kişinyovda baş tutacaq

görüşü öncəsi Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel öz twitter səhifəsində yazıb.

“Bir-birinin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörməti bir daha təsdiqləmək, sərhədlərin delimitasiyası işində irəliləmək, eləcə də sərhəd bölgələrində riskləri azaltmaq lazımdır”, - Mişel qeyd edib.

Aİ Şurası rəhbərinin sözlərinə görə, Bakı ilə Qarabağ erməniləri arasında onların hüquqları və təhlükəsizliyi ilə bağlı dialoq hazırda həlledici əhəmiyyət kəsb edir. “Maksimalist mövqelərdən çəkinmək və dialoqa can atmaq vacibdir. 30 ildən çox davam edən münaqişədən sonra yaralar dərhal sağalmır. Cəsarətli qərarlar lazımdır”, - deyir o vurğulayıb.

Mişelin son cümlələri xüsusilə diqqət çəkir. Hiss olunur ki, Əliyevin separatçılarla bağlı sərt mesajı, Bakının səbir kassasının daşmaqda olması barədə xəbərdarlıq rəsmi Brüsselə də çatıb. Eyni zamanda orada xəfif bir narahatlıq yaradıb. Brüsselin bundan hansı nəticəni çıxardığını isə bugünkü görüşdən sonra biləcəyik. Yəni “maksimalist mövqelərdən çəkinmək və dialoqa can atmaq vacibdir” deyərək Mişel Bakını, yoxsa Xankəndini nəzərdə tutur?

“Brüssel görüşündə irəliləyiş var. Kişinyov görüşünə bunun davamı kimi baxılır”.

Bu sözləri Musavat.com-a Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin mətbuat katibi, beynəlxalq məsələlər

üzrə ekspert Əziz Əlibəyli deyib.

Onun fikrincə, Praqa görüşündən sonra siyasi istiqamət iki formada şəxələnilib: “Qarabağ və Ermənistan. Erməni icması ilə dialoq məsələsi Vaşinqton görüşlərindən sonra önə çıxdı. Bundan sonra prezident Qarabağ ermənilərini danışıqda dəvət etdi, dialoq pəncərəsinə açdı. Rusiyanın dəstəyi ilə terrorçulara silah daşınması davam edir, Qərbdən isə dialoq çağırışı gəlir. Görünən odur ki, Kişinyovda dialoqla bağlı məsələ müzakirəyə çıxarılacaq. Bu həm də Azərbaycanın anti-terror əməliyyatı keçirməsinə müsbət baxmayan Avropanın mövqeyidir”.

Ekspertin qənaətinə, müzakirəni şərtləndirən İlham Əliyevin Laçındakı çıxışdır: “Azərbaycan tərəfi Kişinyov görüşündən avantaj kimi istifadə edə bilər. Biz Kişinyovda ciddi nəticə əldə olunacağından daha çox, anti-terror əməliyyatının başlama faktoruna inanırıq”.

Komandolar isə elə də uzaqda deyil. Əslində cənab separatçıların müttəfiqi də qalmayıb. Yəqin Rusiyadır ki, o da indi böyük ölçüdə öz hayındadır. Bir ovuc erməniyə görə Moskva çətin ki, Azərbaycan və Türkiyə ilə əlaqələri kəsləsin. Odur ki, “Şeytan yuvası”nda yuva salan terrorçu-quldurlar “dəmir qapaz” yeməmiş təslimiyyət qərarı versələr, ilk növbədə özlərinə yaxşılıq ələmiş olarlar. Həm də tələssinlər...

□ **Siyasət şöbəsi, “Yeni Məsəvi”**

Postmüharibə dövründə Azərbaycanın sülhə doğru bütün təşəbbüslərinə rəğmən Ermənistan ancaq aqressiya, pozuculuq nümayiş etdirib. Hər dəfə sülh danışıqları ərəfəsində və ya ondan dərhal sonra ermənilər sərhəddə, Qarabağda təxribatlar törədirlər. Ötən həftə Moskva görüşündən sonra da eyni hal yaşandı. Mayın 31-i və iyunun 1-də Kişinyovda baş tutacaq müzakirələr ərəfəsində də bunun şahidi oluruq.

Belə ki, mayın 29-u saat 19:00-dan mayın 30-u saat 03:55-dək ordumuzun mövqeləri ümumilikdə 19 dəfə fasilələrlə atəşə tutulub. Bu barədə Müdafiə Nazirliyindən bildirilib.

Bunlardan 4-ü Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələrinin İstisu, Tovuzqala rayonunun Çinarlı və Aygepar, Basarkeçər rayonunun Zerkənd yaşayış məntəqələri istiqamətlərində yerləşən mövqelərindən Azərbaycan Ordusunun Tovuz rayonunun Əsrik Cırdaxan və Əlibeyli, Kəlbəcər rayonunun Dəmirçidam və İstisu yaşayış məntəqələri istiqamətlərində yerləşən mövqelərini atıcı silahlardan atəşə tutması ilə baş verib. Digər 15 insident isə Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazisindəki qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin üzvləri tərəfindən ordumuzun Ağdam, Şuşa və Kəlbəcər rayonları istiqamətlərində yerləşən mövqələrinin atəşə tutulması ilə qeydə alınıb. Bölmələrimiz tərəfindən qeyd olunan bütün istiqamətlərdə adekvat cavab tədbirləri görüldü.

Bundan başqa, mayın 30-u saat 11:55-dən saat 16:25-dək ordumuzun Ağdam və Şuşa rayonları istiqamətlərində yerləşən mövqeləri Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazisindəki qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin üzvləri tərəfindən müxtəlif çaplı atıcı silahlardan istifadə edilməklə fasilələrlə atəşə tutulub.

Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən qeyd olunan istiqamətlərdə adekvat cavab tədbirləri görüldü.

Bundan başqa, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin üzvləri kənd təsərrüfatı işləri adı altında ordumuzun Ağdam rayonunun Çuxurməhlə, Füzuli rayonunun Yuxarı Veysəlli, Laçın rayonunun Xırmənlər və Kəlbəcər rayonunun Mərcimək yaşayış məntəqələri istiqamətlərində yerləşən mövqələrinin qarşısında uzunmüddətli fortifikasiya qurğularını quraşdırmağa cəhd göstəriblər.

Bölmələrimiz tərəfindən görülmə təxirəsalınmaz tədbirlər nəticəsində aparılan mühəndis işləri dərhal dayandırılıb.

Əslində Prezident İlham Əliyev mayın 28-də Laçında səfərdə olarkən Ermənistan, Qarabağ ermənilərinə

Atəş altında sülh danışıqları - Ermənistan yola gəlmirsə, nə edək?

Separatçılara son şans verilib, dəyərləndirməsələr məhv ediləcəklər

sülhdən, dinc yaşamaq qərarı verməkdən başqa çıxış yolları olmadığını konkret olaraq dedi.

Lakin görünən budur ki, ermənilər ya xəstə təfəkkürdən qurtula bilmədikləri, ya da xarici təsir dairələrinin sövqetməsi nəticəsində təxribatçılıq ənənələrindən, pozuculuqdan əl çəkmək istəmirlər.

Bəs belə durumda Azərbaycan nə etsin? Onlara necə dərs verək?

Politoloq Anar Əliyev "Yeni Məsəvat"a bildirdi ki, Azərbaycan Prezidenti növbəti dəfə humanist mövqeyindən çıxış edərək separatçı ermənilərə xəbərdarlıq mesajımızı çatdırıb: "Beynəlxalq hüquqda da əksini tapan postmünaqişə amilindən istifadə edib Azərbaycan tərəfinin tətbiq edəcəyi amnistiyadan istifadə imkanlarının olduğu barədə Prezident İlham Əliyev bir çağırış etdi. Bu, əslində Azərbaycan dövlətinin, onun liderinin humanist mövqeyini ifadə eləyir. Bir neçə gündür Ermənistan sosial şəbəkələrin erməni segmentində bu yanaşmanı müşahidə etməkdəyik. Er-

məni istifadəçilər Azərbaycan Prezidentinin bu çıxışını açıq şəkildə Azərbaycanın növbəti addımlarının anonsu kimi qiymətləndirib. Açıq şəkildə bildirirlər ki, həm Ermənistan, həm də Qarabağdakı separatçı qüvvələr İlham Əliyevin bu təklifindən, yəni şansıdan istifadə etməyəcəksə, Azərbaycanın beynəlxalq hüququn, eyni zamanda Azərbaycan qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun olaraq daha sərt davranışlar həyata keçirməsini gözləyəcəklər. Və ermənilər bəyan edir ki, bundan sonra hər hansı bir danışıqlar aparmaq, xilas yolu mümkün olmayacaq.

Lakin həm Ermənistandakı revanşist qüvvələr, həm Qarabağdakı separatçılar və onların havadanı tərəfindən Azərbaycanla əlaqələrin, ünsiyyətin qurulmasına heç bir halda imkan verilməməsi ilə bağlı sifarişlər gəlib. Məhz onların sifarişləri əsasında Qarabağdakı əlaltıları yenidən aktivləşərək sadə insanların Azərbaycanın müvafiq qurumları ilə əlaqələr qurmaq düşüncələrini dağıtmağa çalışırlar. Son günlər atəşkəs pozma hallarının çoxalması bununla əlaqədardır".

Politoloq qeyd etdi ki, Azərbaycan qısa müddət ərzində Prezident İlham Əliyevin mayın 28-də irəli sürdüyü təklifə adekvat reaksiya görməyəcəksə, beynəlxalq hüquqla Azərbaycana tanınan imkanlardan, hüquqlardan istifadə edib sərhədlərimiz daxilindəki qanunsuz silahlı dəstələrin, qanunsuz

silahlı qüvvələrin, terrorçuların zərərsizləşdirilməsi istiqamətində addımlar atacaq: "Azərbaycanın sərhədləri daxilində Azərbaycan dövlətinin yurisdiksiyasına aid olan bütün ərazilərində istənilən addımı atmaq Azərbaycan Respublikasının müvafiq qurumlarının müstəsna hüququdur. Eyni zamanda beynəlxalq hüquq həm də sülhə məcburet etmə prosesini dövlətlər üçün tanıyır. Bu hüquq dövlətin təhlükəsizliyinə, suveren hüquqlarına təhdid yaradan hər hansı bir amilin aradan qaldırılması imkanlarını dövlət üçün məqbul hesab edir. İndiki halda Azərbaycanın sərhədləri daxilində, hətta Ermənistanın da Azərbaycan ərazisi kimi tanıdığı Qarabağ bölgəsində Azərbaycan dövlətinə aid olmayan istənilən silahlı birləşmə və silahlı şəxs Azərbaycanın müvafiq güc strukturlarının legitim hədəfi halına gəlib. Beynəlxalq hüquq həmin qanunsuz silahlıları fiziki məhv etməni özündə əks etdirir. Azərbaycan məhz bu hüquqlardan çıxış edərək Qarabağda qısamüddətli antiterror əməliyyatları həyata keçirə bilər".

Politoloq Murad Sadəddinov isə bildirdi ki, mayın 28-dən sonra Ermənistan-Azərbaycan sərhədində və rus sülhməramlıların müvəqqəti nəzarətində olan ərazilərimizdəki ermənilərin atəşkəsi intensiv pozması Kişinyov görüşü ərəfəsi keçirilən görüşlərdə əldə edilmiş müəyyən razılaşmaları pozmaq məqsədi daşıyır. Ermənistanın revanşist qüvvə-

lər, ordu daxilində onlara bağlı olan yüksək vəzifəli hərbiçilər, eləcə də Qarabağdakı separatçı ermənilər, onlara dəstək verən kənar qüvvələr Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin qarşısını almaq, həmçinin separatçıların mövcudluğunu saxlamaq üçün aranı qatmağa, gərginliyi artırmağa cəhdlər edirlər: "Onlar görürlər ki, Azərbaycan Qarabağda suverenliyini bərpa edəcək. İndi onların gərginliyi artırmaq istiqamətində addımları son çirpintıları kimi də qiymətləndirilə bilər. Separatçıların və onlara dəstək verənlərin əlində artıq başqa rıçaqlar qalmır. Azərbaycan Prezidentinin mayın 28-də Laçında verdiyi amnistiya mesajı və amnistiya üçün irəli sürdüyü şərtlər onu göstərir ki, Azərbaycan bu istiqamətdə beynəlxalq təşkilatlarla müəyyən danışıqlar da aparıb. Bunun təsdiqi olaraq da bu gün ABŞ Dövlət Departamenti xüsusi bəyanatla çıxış edərək Azərbaycan Prezidentinin amnistiya mesajını alqışlayıb. Yeni artıq separatçı ermənilərin və Ermənistandakı revanşist qüvvələrin bütün cəhdlərinə baxmayaraq Azərbaycanın Qarabağda suverenliyini bərpa etməsi qarşısızalmaz prosesə çevrilib. Sizin sualınızın cavabı əslində Prezident İlham Əliyevin Laçında verdiyi açıqlamalarda yer alır. Yeni artıq elə bir proses gedir ki, bu proses separatçılarla məsələnin həllinə də gətirəcək. Eyni zamanda Prezidentin dedi-yi kimi, istənilən an Azərbaycanın imkanları var ki, həmin

ərazidə əməliyyat həyata keçirib separatçı quldur tör-töküntülərinin varlığına son qoysun. Sadəcə, bu gün Azərbaycan bu yolu deyil, yuxarıda qeyd etdiyimiz yolu-prosesi əsas götürüb, məsələni sülh yolu ilə həll etmək istəyir. Hərbi müstəviyə keçməyə bu gün ehtiyac yoxdur". **Qeyd edək ki, ABŞ Azərbaycan Prezidentinin Laçında verdiyi bəyanatı alqışlayıb. ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat katibi Metyu Millerin mayın 30-da yayımladığı bəyanatda bildirilir:** "Biz Ermənistanla Azərbaycan arasında danışıqların davam etdiyini görməkdən məmnunuq. Dövlət katibi Blinkenin dedi-yi kimi, Cənubi Qafqazda sülhə nail olmaq mümkündür. Biz bu yaxınlarda baş nazir Paşinyanın sülhə sadıqlılığına görə minnətdarlığımızı bildirdik və prezident Əliyevin amnistiya ilə bağlı son açıqlamalarını alqışlayırıq".

Departamentin rəsmi saytında dərc olunan bəyanatda həmçinin vurğulanır: "Ermənistan və Azərbaycan liderləri bu həftənin sonunda Kişinyovda avropalı tərəfdaşlarımızla görüşəcək və ümid edirik ki, bu, zorakılıq yolu ilə deyil, danışıqlar masası ərsasında bu məsələlərin həlli üçün məhsuldar addım olacaq. Aqressiv ritorika yalnız keçmişin zorakılığını davam etdirə bilər; konstruktiv dialoq - həm ictimai, həm də özəl - sülh, imkan və ümid yarada bilər. Birləşmiş Ştatlar davamlı və layiqli sülh sazişi bağlamaq üçün hər iki tərəfin səylərini dəstəkləməyə hazırdır".

İlk baxışdan rutin bəyanat kimi görünən bu sözlərin altında ciddi məqamlar dayanır. Bəyanatda xüsusilə "Prezident Əliyevin amnistiya ilə bağlı son açıqlamaları"nın alqışlanması ABŞ-ın Azərbaycana Qarabağ məsələsində ciddi dəstək verdiyini göstərir. Həmçinin əslində bu bəyanatla ABŞ dolayısı ilə olsa da Ermənistanı aqressivlikdən çəkinməyə çağırır.

Prezident İlham Əliyev mayın 28-də Laçında olarkən Qarabağdakı qondarma erməni "dövlətinin" "rəsmiləri" barədə amnistiya verili biləcəyini dilə gətirmiş, amma bunun üçün çox mühüm şərtlər də irəli sürmüşdü: "Hər kəs yaxşı bilir ki, bu gün o bölgədə (Qarabağ - red.) istənilən əməliyyatı keçirmək üçün hər bir imkanımız var. Ona görə "parlament" buraxılmalıdır, özünü "prezident" adlandıran ünsür təslim olmalıdır, bütün "nazirlər", "deputatlar" və digərləri öz vəzifələrini artıq kənara qoymalıdırlar. Ancaq o təqdirdə onlara güzəşt oluna bilər. Ancaq o təqdirdə hər hansı bir amnistiyadan söhbət gedə bilər".

Göründüyü kimi, ABŞ Dövlət Departamenti İlham Əliyevin amnistiya təşəbbüsü ilə bərabər, faktiki olaraq qondarma "DQR"-in ləğvi və rəsmilərinin vəzifədən uzaqlaşdırılması fikrini də alqışlayır.

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Məsəvat"**

Dünya neft bazarında qiymətlər yenidən 75 dolların altına düşüb. Mayın son günlərində Brent neftinin bir bareli 73 dollardan aşağı, WTI nefti isə 69 dollara ticarət olunub. Ayın sonuncu on-günlüyündə neft bazarı Çin və ABŞ-dan gələn məlumatların təsiri ilə bədbinləşib. Çində iqtisadi canlanma gözləntiləri getdikcə azalır, ABŞ isə defolt təhlükəsi ilə üzləşmişdi. ABŞ-da hökumətə Kongresin dövlət borcunun yuxarı həddinin artırılması ilə bağlı uzun çəkən müzakirələri mayın 31-də razılaşma ilə nəticələnsə də, bunun bazara hər hansı müsbət təsiri olmadı. Çünki Çində açıqlanan məlumat bazarda tələbatın artacağına olan ümidləri xeyli zəiflətdi.

Çin Dövlət Statistika İdarəsinin açıqladığı məlumata əsasən may ayında ölkədə istehsal sənayesində Satınalma Menecerləri İndeksi (PMI) 49,2 bənddən 48,8 bəndə qədər azalıb. Bu, son beş ayda ən aşağı səviyyədir. Ekspertlər indeksin 49,4 bəndə qədər artacağını proqnozlaşdırırdılar. İndeks 50 bənddən aşağı olması sənaye sektorunda aktivliyin azalmasının göstəricisidir və artıq ikinci aydır ki, 50 bənddən aşağıdır. Bu indeks Çin sənayesi üçün aktivliyin əsas indikatoru hesab olunur, menecerlər növbəti mərhələ üçün alışları onun əsasında planlaşdırırlar.

İndeksə daxil olan istehsal altındeksi mayda aprel-dəki 50,2 bənddən 49,6 bəndə, yeni sifarişlər altındeksi 48,8 bənddən 48,3 bəndə, ixrac satışları altındeksi 47,6 bənddən 47,2 bəndə düşüb. Bundan əlavə, sənayedə optimizmi müəyyən edən göstərici 54,7 bənddən 54,1 bəndə, ticarət və xidmət sektorunda PMI 56,5 bənddən 56,4 bəndə qədər azalıb.

Neft bazarında qiymətlərin enməsinə təklif bolluğu da ciddi rol oynayır. Belə ki, OPEK+ ölkələrinin aprel-də elan etdiyi hasilatın gündəlik azaldılması öhdəliyinə əməl olunmayıb. Daha doğrusu, ərəb ölkələri öhdəliklərinə əməl etsələr də, Rusiya bu məsələdə tələsməyib.

Xatırladaq ki, Qərbin neft embarqosu ilə üzləşən, neftini yanvar-fevralda 48 dollara satmağa məcbur olan Rusiya fevral ayında martdan etibarən gündəlik hasilatı 500 min barel azaldacağını elan edib. Bunu bazardakı neft təklifini azaltmaq məqsədilə izah edən Moskva eyni zamanda şübhəli şəkildə martdan

Rusiya ərəb ölkələrinə "atıb": neft qiymətləri buna görə düşür

Səudiyyə Ərəbistanı Moskvaya xəbərdarlıq etdi

etibarən hasilat göstəricilərinin açıqlanmasını dayan-dırıb. Daha sonra məhz Rusiyanın təklifi ilə OPEK+ razılaşmasının digər tərəfləri - Səudiyyə Ərəbistanı, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və digərləri də ümumilikdə gündəlik hasilatı 1,66 milyon barel azaldacaqlarını elan ediblər. Tərəfdaşları hasilatı və ona uyğun ixracı azaldığı bir dövrdə Rusiya hasilatı elan etdiyinə yarı qədər azaldı.

Aprel-may aylarında Rusiyanın neft satışını izləyən beynəlxalq şirkətlər azalmanın olmadığını müəyyən edə bilməyiblər. "Refinitiv Oil Research" beynəlxalq şirkətinin məlumatına əsasən, may ayında Rusiyanın Çinə boru kəməri və dənizlə neft çatdırılması gündəlik 2 milyon barel qədər artıb. Apreldə bu göstərici 1,74 milyon barel idi. Hindistana ixrac isə aprel-dəki gündəlik 1,68 milyon bareldən mayda 1,97 milyon barel qədər artıb. Beləliklə də Rusiya may ayında da Çinə neft satışında OPEK+ razılaşması çərçivəsində "müttəfiq" olan Səudiyyə Ərəbistanını geridə qoyur. Səudiyyə Ərəbistanının Çinə neft satışı aprel-dəki gündəlik 2,07 milyon bareldən mayda 1,95 milyon barel düşüb.

Hindistanda isə Rusiya nefti ümumi idxalda 38,6 faiz paya sahiblənib. İkinci

yardə gündəlik ixracı aprel-dəki 900 min bareldən 890 min barel düşən İraq, üçüncü yerdə 690 min bareldən 570 min barel qədər azalan Səudiyyə Ərəbistanı gəlir.

Maraqlıdır ki, Rusiya OPEK+-dakı "yaxın müttəfiqlərini" keçən ilin payızından Asiya bazarında sıxışdırmağa başlayıb. Belə ki, mart 2022-mart 2023-cü maliyyə ilində Hindistana 50,84 milyon ton neft satan Rusiya bu ölkənin ən böyük təchizatçısı olub. Qiymət endiriminə görə bu satışdan ruslar 31,02 milyard dollar əldə ediblər. Hindistana 50,31 milyon ton neft satan İraq isə 33,37 milyard dollar qazanc əldə edib. Üçüncü yerdə 39,37 milyon tonla Səudiyyə Ərəbistanı gəlir.

Beynəlxalq Enerji Agentliyi də bu qənaətdədir ki, Rusiya hasilatı azaltmaq öhdəliyinə əməl etmir. Təşkilatın may hesabatında qeyd olunur ki, bu ilin aprelində Rusiyanın gündəlik neft və neft məhsulları ixracı Ukraynaya hücumundan bəri ən yüksək səviyyəyə - 8,3 milyon barel qədər artıb. Bu zaman xam neft ixracı 250 min barel artmaqla neft məhsullarındakı 200 min barellik azalmanı tam kompensasiya edib. Beləliklə, aprel-də Rusiyanın neft satışından gəlirləri 1,7 milyard

dollar artaraq 15 milyard dollara çatıb.

BEA-nın hesablamalarına əsasən, aprel-də Rusiyada gündəlik neft hasilatı 9,6 milyon barel təşkil edib. Bu, martla müqayisədə heç bir dəyişiklik olmaması, fevralda müqayisədə isə cəmi 270 min barel azalma olması deməkdir.

BEA ilə yanaşı, "S&P Global Platts" şirkəti də bu qənaətdədir ki, Rusiya OPEK+ çərçivəsindəki tərəfdaşlarını aldada. Şirkətin hesablamalarına əsasən, marta Rusiyanın gündəlik neft hasilatı fevralda müqayisədə 260 min barel azalmaqla 9,6 milyon barel təşkil edib.

Bundan əlavə, "Bloomberg" agentliyi də eyni mövqedədir.

Beləliklə, bütün ciddi mənbələrin açıqladığı rəqəmlər açıq şəkildə göstərir ki, Rusiya hasilatı gündəlik 500 min barel azaltmaqla bağlı elan etdiyi öhdəliyə əməl etməyib.

Hazırda Rusiya Asiyanın digər böyük alıcısı olan Pakistana neft ixracını yola na qoymağa çalışır. Bunun üçün İslamabada ciddi qiymət endirimi təklif olunub. **Pakistanın neft naziri Musadik Malikin** mətbuata verdiyi məlumata görə, Rusiyanın təklif etdiyi qiymət onlar üçün çox əlverişlidir və yaxın bir həftə ərzində ilk

Rusiya nefti ölkəyə çatdırılacaq: **"Gəmilər artıq Omandadır və ucuz Risiya nefti bir həftədən sonra Pakistana çatdırılmağa başlayacaq"**.

Neft və neft-kimya məhsullarının 84 faizini idxal edən Pakistan indiyədək bu ehtiyacını əsasən Səudiyyə Ərəbistanı və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindən ödəyib. Belə görünür ki, Rusiya öz "müttəfiqlərini" bu ölkədən də sıxışdırmaq niyyətindədir.

İki aya yaxın müddətdə xarici mənbələrin xəbərdarlıqlarını ciddiylə almayan Səudiyyə Ərəbistanı artıq Rusiyanın kələyinin fərqiə varmaqdadır. "The Wall Street Journal"-ın yazdığına görə, Ər-Riyad rəsmiləri Moskvadakı həmkarlarına hasilatın azaldılması öhdəliyinə əməl etməmələri ilə bağlı narazılıqlarını çatdırıb. Onlar Rusiyanı öhdəliyə əməl etməyə çağırırlar. Qəzetin mənbələrinin məlumatına görə, iki ölkə arasında bu məsələdə ciddi fikir ayrılığı yaranıb.

Qeyd edək ki, iyunun 4-də OPEK+ ölkələrinin nazirləri Vyanada görüşəcəklər. Onlar ilin ikinci yarısı üçün istehsal planlarını müzakirə edəcəklər. Görüş ərəfəsində BEA-nın rəhbəri Fatih Birol ərəb ölkələrinə qiyməti yüksəltmək siyasətində ehtiyatlı olmağa çağırıb. O bildirib ki, neft qiymətləri yüksək olan zaman elektromobillərə investisiyalar sürətlə artır. Bu isə yaxın illərdə neftə tələbatı kəskin şəkildə azalda biləcək əsas amildir.

Rusiyanın öz müttəfiqlərinə "atması"nın arxasında Ukraynada apardığı işğalçı müharibənin getdikcə artan xərclərini qarşılamaq istəyi dayanır. Rusiya Maliyyə Nazirliyinin məlumatına əsasən, yanvar-aprel-də ölkə büdcəsində 3,4 trilyon rublluq kəsir yaranıb. Büdcə gəlirləri sürətlə azalır: yanvar-aprel-də büdcəyə 7,8 trilyon rubl daxil olub. Bu, ötən ilin eyni dövründəkindən 22

faiz azdır. Bu zaman neft-qaz gəlirləri ötən illə müqayisədə 52 faiz azalıb. Xərclər isə sürətlə artır. May ayında gündəlik xərcləmələr azalsada da, büdcə kəsirində artım baş verib. Mayın 18-də kəsirin həcmi 4,1 trilyon rubl təşkil edib.

Bir tərəfdən də Belarus "Drujba"-nın hər iki qolu ilə öz ərazisindən neft nəqlinə görə ödənilən haqqın 84 faiz artırılmasını tələb edir. Buna səbəb kəmərlərə texniki qulluğu həyata keçirən şirkətin böyük zərərə işləməyə başlamasıdır. Belə ki, Polşa və Almaniya Rusiya neftindən imtina etdiyinə görə yanvardan etibarən kəmərlə neft nəqli 4,7 dəfə azalıb. Bu zaman Polşa və Almaniya nəqlə 12,1 dəfəlik azalma var. Hazırda bu ölkələr istiqamətinə yalnız az miqdarda Qazaxıstan nefti nəql olunur. İlin sonunadək bu ölkələrə 1 milyon ton Qazaxıstan nefti çatdırılmalıdır ki, bu da Rusiyanın ötürdüyü həcmdən 20 dəfə azdır.

Kəmərin sahibi olan "Transneft"-dən Belarussdan iyulun 1-dən nəql tarifi artırılması təklifi aldiqlarını təsdiqləsələr də, onu şərh etməyiblər.

Qeyd edək ki, 2022-ci ilin dekabrında da Belarus tərəfi tranzit haqqının 39 faiz artırılmasını təklif etmiş, lakin Moskvanın kəskin reaksiyası ilə üzləşmişdi. Bu ilin martında Minsk ölkə ərazisindəki bütün kəmərlər sistemi ilə nəql haqqını 9 faiz artırıb - daxili ötürücü kəmərlərdə də.

Rusiya ekspertləri bildirirlər ki, Belarusun təklifi qəbul edilərsə, kəmərlə nəql olunan neft yalnız Almaniya və Polşa üçün deyil, Rusiyadan boru nefti almalarına icazə verilən Çexiya, Slovakiya və Macarıstan üçün də bahalaşacaq. Nəticədə bu ölkələr digər mənbələrə üz tutacaqlar. Bu isə Rusiyanın hazırkı vəziyyətində böyük itki deməkdir...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məsəvat"

Hər il yaz və yay aylarında məktəblilər müxtəlif gəzintilərə, ekskursiyalara aparılır. Ötən illərin təcrübəsi göstərir ki, bu işi məktəblərdə sərbəst, xaoslu təşkil etdikləri üçün faciələr, xoşagəlməz hallar, avtoqəzalar baş verir.

uşaqların daşınması üçün reysə çıxmasına yol verilmir. Avtobuslarla uşaq qruplarının daşınması yerinə yetirildikdə, daşınmanın sifarişçisi tərəfindən bir böyük müşayiətçi, aparılan uşaqların sayı iyirmi-dən çox olduqda isə iki bö-

mələri həmin kolonların bir ədəd patrul avtomobili, kolona daxil olduğu avtobusların sayı 10-dan çox olduqda isə iki patrul avtomobili ilə müşayiət olunmasını təmin etməlidir. Bu qaydaların tənziqlənməsinə Dövlət Yol Polisi nə-

keçirməli olur. Əvvəllər uşaqların yay tətilini səmərəli keçirə bilmələri üçün yay düşərgələri var idi. 1990-cı illərdən sonra bu düşərgələr dağılmağa başladı. Bunun əsas səbəbi düşərgələrin binalarında məcburi köçkünlərin məskunlaşmasıdır. Nəticədə, bu gün 3 aylıq tətillər, istirahət üçün düşərgə isə yox. Hazırda məktəblilər düşərgələrə yönləndirmək də çox çətindir çünki Azərbaycanda 1,6 milyon

“Son zəng” 14 iyununda keçiriləcək, 102 minə yaxın şagird məzun olacaq

“Son zəng” tədbiri 14 iyun 2023-cü il tarixdə keçiriləcək. Bununla bağlı, hər il olduğu kimi, Elm və Təhsil Nazirliyinin müvafiq tapşırıqları olacaq.

Bu barədə Elm və Təhsil Nazirliyindən APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib.

Qeyd edilib ki, 2022-2023-cü tədris ilində ümumi təhsilin tam orta təhsil səviyyəsindən Elm və Təhsil Nazirliyinin strukturuna daxil olan ümumi təhsil müəssisələrində 100084, digər qurumların tabeliyində olan ümumi təhsil müəssisələrində 1104, özəl ümumi təhsil müəssisələrində 727 nəfər məzun olacaq.

Şagirdlərin xaoslu turistik gəzintisinə kim nəzarət etsin? - təhlükə

Ərşad Hüseynov: “Nəqliyyat sahəsinə nəzarət DYP və Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyinin səlahiyyətlərinə aiddir”
Kamran Əsədov: “Uşaqların istirahət hüququ təmin edilməlidir”

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin müdiri Mehriban Vəliyeva jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, məktəblilərin ekskursiyaları ilə bağlı təlimatlar bütün təhsil müəssisələrinə göndərilib. O bildirib ki, məktəblilərin səfərləri həmin qaydalara əsasən təşkil edilməlidir: “Məktəblilərin ekskursiyalarının təşkili ilə bağlı prosedur qaydaları var. Məktəblər həmin qaydalara uyğun addımlar ata bilərlər. Bununla bağlı təlimat məktəblərə ötən il və bu tədris ilində də ötürülüb.

Qaydalara görə, mütləq valideynlərin razılıq ərizəsi olmalı və təşkilatı tərəflər diqqətdə saxlanılmalıdır. Valideynlər bunu öz təşəbbüsləri ilə həyata keçirəndə təəssüf ki, biz müdaxilə edə bilmirik”, - deyir o qeyd edib.

Hüquqşünas Ərşad Hüseynov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, uşaqların daşınması ilə bağlı həm “Yol hərəkəti haqqında” Qanunda, həm də Sərnışındaşıma qaydalarında konkret tələblər var. Ekspert bu qaydaları şərh etdi: “Uşaq qruplarının 400 km-dən artıq məsafəyə daşınması üçün uşaqları aparan hər avtobusa iki sürücü təhkim olunur. Növbəarası istirahəti 12 saatdan az olan və ya reysqabağı tibbi müayinədən keçməyən sürücülər tərəfindən, yaxud texniki vəziyyətinin reysqabağı yoxlanılması aparılmayan avtonəqliyyat vasitələri ilə

yük müşayiətçi təyin edilir. Müşayiətçilər uşaq qruplarının təhlükəsiz daşınması məqsədi ilə müvafiq tədbirlərin görülməsini təmin etməlidirlər. Avtobusların hərəkət sürəti saatda 70 kilometrədən artıq olmamalıdır. Yol hərəkəti qaydalarının tələblərinə uyğun olaraq uşaqların daşınmasını yerinə yetirən avtobusların yaxın məsafə üçün işıqları günün vaxtından asılı olmayaraq yandırılmalı və onlar “Uşaqların daşınması” tanınma nişanı ilə təchiz edilməlidir. Uşaq qruplarının saat 23.00-dan 05.00-a qədər olan vaxt ərzində, habelə yolun görünməsi məhdud olduğu şəraitdə (duman, yağış, qar və digər hallarda) daşınması qadağandır. Uşaqların daşınması sayı 3-dən 10-dək avtobusun daxil olduğu kolonlarla yerinə yetirilməsi haqqında məlumat alındıqda, BDYPİ-nin müvafiq böl-

zarət etməlidir. Qrup halında uşaq daşıyan avtobuslar postlarda saxlanıla, yoxlana bilər. Nəqliyyat sahəsinə nəzarət DYP və Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyinin səlahiyyətlərinə aiddir. Elm və Təhsil Nazirliyi, sadəcə, prosedur qaydaları ilə əlaqədar bir sıra məqamları müəyyən edir”.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, dünya təhsil təcrübəsinə əsasən yay fəsli uşaq orqanizminin inkişafı üçün çox əhəmiyyətlidir. Ekspert hesab edir ki, uşaqlar üçün düşərgələr fəaliyyət göstərsə, valideynlər ekskursiyalar təşkil etmək məcburiyyətində qalmazlar: “Yay tətili gəlib çatandan sonra uşağın 3 ayı necə keçirəcəyini planlaşdırmaq çox çətin olur. Belə anda isə uşaq gününü ya küçədə, ya da kompüter qarşısında

şagird təhsil alır. Ümumilikdə, bu düşərgələr 9 aylıq təhsildən sonra tətillər adlandırılarsa da, şagirdlər 3 aylıq tətillər dövründə oxumaq, yazmaq vərdişlərini yadrlamaq, gələcək, mövcud düşərgələrin sayı azdır və qiymətlər reallığı əks etdirmir. Həmin düşərgələrdə adambaşına düşən maliyyə xərcləri kifayət qədər yüksək göstərilir. Hazırda həmkarlar ittifaqlarının nəzdində 4 uşaq düşərgəsi fəaliyyət göstərir. Həmin düşərgələrdə 3 ay ərzində uşaqların ümumi qəbul etmə imkanı 3400 nəfərdir. Uşaqlar düşərgələrdə 21 gün müddətində qala bilər. Nabrand, Şüvəlanda “Olimp”, “Şahin”, “Aypara” uşaq düşərgələri ilə yanaşı Milli Elmlər Akademiyasının da uşaq-sağlamlıq düşərgələri var. Bütün valideynlər işlədikləri müddətdə işlədikləri müəssisələrin həmkarlar ittifaqı-

na 1 faiz pul ödəyirlər. Bu da o deməkdir ki, bu valideynlərin uşaqları uşaq düşərgələrinə böyük endirimlə getməlidir. Qanunvericiliyə görə, 180 manatlıq göndərişə valideyn 27 manat ödəməlidir. Ancaq uşaqlar üçün təşkil edilən yay düşərgələrinin səmərəsi yoxdur, çünki yay düşərgələrində əslində marifətləndirici tədbirlər, kino nümayişləri, görkəmli şəxslərlə görüşlərin keçirilməsi, ölkə təbiətinin öyrətilməsi, ekoloji biliklərin aşılanması yox səviyyəsinə düşür. Sadəcə, uşaqları toplayıb gəzdirmək, şəkil çəkdirir və hesabat verərək işlərini bitmiş hesab edirlər. İndiki yay düşərgələri plan yerinə yetirmə və görüntü xarakteri daşıyır. Sovetlər dövründə yay düşərgələri tamamilə fərqli idi”.

Ekspert xatırladı ki, Azərbaycan 1992-ci ildən BMT-nin Uşaq hüquqları konvensiyasına qoşulub: “Bu konvensiyada göstərilir ki, uşaqların istirahət hüququ təmin edilməlidir. Bu gün uşaqlarımız yay tətillərində valideynləri ilə dənizə çimməyə və yaxud meşələrə, çaylara gedirlər. Bu səfərlər zamanı uşaqlar yaşlarına uyğun olmayan mənərlər ilə qarşılaşırlar. Uşağın tətillər vaxtı gördüyü mənərlər və valideynlərinin meşələrdə kabab çəkərək içki məclisi qurma mənzərələri

rəlidir. Şagirdlər 9 aylıq təhsildən sonra minimum 21 gün istirahət etməsə, təbiət qoynunda olmasa, onlar yeni tədris ilinə həvəssiz başlayacaqlar. Təəssüf ki, bizdə istirahət dedikdə də nə girmək, meşəyə getmək, yatmaq başa düşülür. Əslində isə bu, dünyada istirahətin ən son meyarlarıdır.

Hesab edirəm ki, düşərgələrin qiymətləri, adambaşına düşən maliyyə xərcləri reallığa uyğun olmalıdır. Adambaşına 300 manat düşərgə qiyməti real qiymət deyil. Adambaşına 21 gün üçün maksimum 50-70 manatdan artıq ola bilməz”.

K.Əsədovun fikrincə, Elm və Təhsil Nazirliyinin məktəbdən kənar fəaliyyəti çox aşağı səviyyədədir: “Bütün bunların hamısı Təhsil Nazirliyi, rayon təhsil şöbələri, şəhər təhsil şöbələri tərəfindən həyata keçirilməlidir. Uşaqlar üçün yüksək səviyyəli yay düşərgələri yaradılmalıdır. Bu həm də əlavə iş yeri deməkdir.

Azərbaycanda hazırda 160 min tələbə var. Demək olar ki, onların hamısı işsizdir. Onların 70 faizi regionlardan gələnlərdir. Yaxşı olardı ki, 3 ay ərzində həmin tələbələr boş qalmasın deyərək, əlavə gəlir əldə etsinlər deyərək, aidiyyəti qurumlar layihələr hazırlasın. Bu, Azərbaycan təhsilində inqilabi bir addım olar”.

□ **Nigar Həsənlı,**
“Yeni Müsavat”

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova Qərbin Moskvaya dron hücumu ilə bağlı mövqeyini “ən alçaq” adlandırıb.

“Yeni Müsavat” bildirir ki, o, bunu “Sputnik” radiosunun efirində Avropa İttifaqı və ABŞ-ın pilotsuz təyyarə hücumuna reaksiyası ilə bağlı sualı cavablandırarkən bildi-rib. “Bu, əlbəttə ki, tamamilə alçaq mövqedir. Başqa söz və ya tərifi yoxdur: onlar yalnız özələrinə faydalı olanı görür və şərh edirlər”, - Zaxarova bildirib. Məlumdur ki, bir müddət öncə Kremlə dron hücumu ol-ması və bunun Ukrayna tərəfindən edilməsi barədə iddiaların ardınca mayın 30-da Moskvada iki yaşayış binası dronla vurulub. Dronlardan biri Profsoyuznaya küçəsin- də, digəri Yeni Moskvanın At- lasova küçəsində yerləşən yaşayış binasını hədəf alıb. Rusiya Fövqəladə Hallar Na- zirliyi hücum nəticəsində xə- sarət alanların olmadığını açıqlayıb. Qeyd olunub ki, ey- ni hadisə Novomoskovsk in- zibati rayonunun Atlasova kü- çəsindəki 24 mərtəbəli yaşa- yış binasında da baş verib.

Habelə Moskva vilayəti- nin qubernatoru Andrey Vorobyov bildirib ki, hava hücumundan müdafiə qüv- vələri regionda bir neçə PUA vurub.

“Bu, Kiyev rejiminin bizim bazar günü qərar qəbul etmə mərkəzlərindən birinə çox ef- fektiv zərbələrimizə cavabı- dır”, - Kremlin sözcüsü Pes- kov Moskvaya PUA hücum- larını şərh edərkən deyib. Peskov bildirib ki, hücumla bağlı prezident Putin dərhal məlumatlandırılıb: “Putin Moskvada və regionda PUA-larla bağlı vəziyyət barədə bütün məlumatları birbaşa rejimdə alıb. Müdafiə Nazirliyi, mer Sobyenin, qub- ernator Vorobyov və digər idarələr ona məruzə ediblər”. **Peskov deyib ki, hava hü- cumundan müdafiə siste- mi və bütün xidmətlər yax- şı işləyib.** “Bugünkü hücum xüsusi hərbi əməliyyatın zər- ruriliyini və məqsədlərinə çatdığını bir daha sübut edir”. Peskovun açıqlaması onu deməyə əsas yaradır ki, Ru- siya bu hücumu Kiyevin etdi- yini rəsmiləşdirir və bununla da Ukraynaya qarşı daha şiddətli hücumlar hazırlama- ğa zəmin yaradır.

Ukrayna isə Moskvada yaşayış binalarına pilotsuz uçuş aparatları (PUA) ilə edilən hücumla əlaqəsi ol- madığını açıqlayıb. Ukrayna Prezidenti Ofisinin rəhbəri- nin müşaviri Mixail Podol- yak “hücumlarla birbaşa əlaqəmiz yoxdur”, - deyə qeyd edib. Rusiya Prezi- denti Vladimir Putin çıxışı zamanı Moskvaya hücu- mun səbəbini açıqlayıb. Onun sözlərinə görə, Uk- rayna Müdafiə Nazirliyinin Baş Kəşfiyyat İdarəsinin qə-

Müharibə Rusiya ərazisinə sıçradı - Moskvaya və üç şəhərə hücumlar, iki bölgə atəş altında...

Krasnodarda neft emalı zavodu vuruldu, Kursk və Belqorod atəşə tutuldu, yaralılar var, “Rusiyaya Azadlıq” legionu Moskvaya hücum anonsu verdi; ekspertlər hesab edir ki, Kiyevin mesajıdır - sizin də rahatlığınız pozulacaq...

rargahı vurulub. Putin bildi- rib ki, Ukrayna ordusunun hərəkətləri barədə qərar qə- bul edən mərkəzlərə zərbə- lər endirilir, Baş Kəşfiyyat İdarəsinin qərarı da bu kateqoriyaya aiddir və bir neçə gün əvvəl vurulub: “Buna cavab olaraq Kiyev rejimi Rusiyani, Rusiya və- təndaşlarını qorxutmaq üçün başqa yol seçdi və ya- şayış binalarına hücumlar təşkil etdi. Bu, təbii ki, terror fəaliyyətinin bariz nümunə- sidir”, - Putin qeyd edib.

Burada iki versiya var: bi- rincisi, Rusiya, sadəcə, blef edir və Kiyevi vurmasını və qarşıdakı vurmaq planlarına bəri başdan “əsas” yaradır, eyni zamanda belə bir versiya da səslənir ki, müharibə Rusi- ya ərazisinə inikas olunub.

Ukraynanın əks-hücum planı təsirlidir. Amerikalı se- nator Linds Qreham deyib. “Ukrayna əks-hücumu başla- yanda rusları pis oyanmalar gözləyəcək. Yaxın günlərdə siz ukraynalıların böyük güc nümayişini görecəksiniz”, - Qreham bildirib. Senator hü- cum planı və detallarla bağlı danışmayıb. Yeri gəlmişkən, mayın 31-də Ukraynaya məx- sus dronlar Krasnodar diya- rındakı neft emalı zavodlarına hücumlar edib. İlki neft emalı zavodu şəhər saatlarında dron hücumuna məruz qalıb. PUA-nın çırpılması nəticəsində partlayış baş verib. Partla- yış nəticəsində xəsarət alan olmayıb və zavodun ərazisin- də yanğın baş verməyib.

Afipsk neft emalı zavodu da PUA hücumuna məruz qalıb. Zavoddakı qurğuların birində

yanğın başlayıb. Hadisə nəti- cəsində xəsarət alan olma- yıb.

“Rusiyaya Azadlıq” legi- onu isə Moskvaya hücum et-mək üçün öz sıralarına min- lərlə insan toplayır. Bu barədə Böyük Britaniyanın “The Ti- mes” nəşri məlumat yayıb. Legionun “Sezar” ləqəbli söz- çüsü nəşrə bildirib ki, Moskvaya hücum etmək üçün lazım olan hərbi sayına çatana qədər onlar Rusiya sərhədindəki ərazilərə hü- cumlar təşkil edəcəklər. “Bi- zim kifayət qədər imkanları- mız var. Minaatanlarımız, zi- rehli texnikamız, tank əleyhi- nə sistemlərimiz və kəşfiyyat aparatlarımız mövcuddur”, - “Sezar” deyib. Onun sözləri- nə görə, hazırda “Rusiyaya Azadlıq” legionunda 500-1000 arası hərbi var. “Sezar” bildirib ki, legionun əsas məqsədi Ukraynanı qo- rumaq, işğal olunmuş ərazilə- rini azad etmək və Putin rejimi- ni devirməkdir: “Biz cina- yetkar və ya “Vaqner” kimi özəl hərbi şirkət deyilik. Ha- mımız Rusiya Federasiyası- nın vətəndaşlarıyıq. Bəziləri- miz əvvəllər Ukrayna Silahlı Qüvvələrində xidmət etmi- şik”.

Mayın 31-də son xəbər ondan ibarət idi ki, Ukrayna Şebekino şəhərinə (Belqo- rod vilayəti) kütləvi zərbələr endirib. Zərbə yerli vaxtla saat 03:15-də endirilib, 4 nə- fər yaralanıb. Belqorod vila- yətinin qubernatoru Vyaches- lav Qladkov açıqlayıb. “Qrad mərmirləri 8 çoxmənzilli, 4 fərdi təsərrüfat, o cümlədən məktəb və 2 inzibati binanın

pəncərələrini sındırıb, fa- sadları və dam örtüyünü de- şib. Bir mağaza tamamilə yanıb. 12 avtomobildə müx- təlif zədələr var. Bu gündən başlayaraq biz uşaqları Şe- bekino və Qrayvoron rayon- larından çıxarıq. Bu gün üç yüz uşaq Voroneje göndəri- ləcək”, - o bildirib. Rusiyanın Kursk vilayətinin qubernato- ru Roman Starovoit isə Qluşkovski rayonunun Tyot- kino kəndinin yenidən Uk- rayna tərəfindən atəşə tutul- duğunu bildirib: “Bu şəhər biz 2 dəfə atəşə tutulduq. Xoşbəxtlikdən ölən və yara- lanan olmayıb. Elektrik xətləri zədələndiyi üçün bəzi küçələrdə işıq yoxdur. Təmir briqadaları təhlükəsiz olan kimi bərpa işlərinə başlaya- caqlar. Frunze küçəsində 4 evin dam örtüyü və fasadları qəlpələrdən zədələnib, pən- cərələri sındırılıb. Bundan başqa, 2 avtomobilə ziyan dəyib”.

Çeçenistan lideri Ramzan Kadirov çeçen qüvvələrinin “Donetsk Xalq Respublika- sı”na yerləşdirilməsi ilə bağlı əmr aldığını bəyan edib. Kadi- rov Zaporje ilə Xerson ray- onları arasında təmas xətti- nin alternativ sekiyasına yer- ləşdirilmiş Axmata batalyonu- nun digər bölmələrinin də hü- cumu keçməsi üçün oxşar əmrlərin alındığını bildirib.

Politoloq Elxan Şa- hinoğlu hesab edir ki, Ru- siya Ukraynaya qarşı bir il- dən çoxdur işğalçı müha- ribə aparır, minlərlə gü- nahsız insan həlak olub, şəhərlər dağıdılıb, paytaxt Kiyev tez-tez raket atəşinə

tutulur, buna cavab olaraq Ukrayna müharibəni tədri- cən Rusiya ərazisinə ke- çirməyə çalışır: “Bu, Kiyev- in Rusiya cəmiyyətinə me- sajıdır ki, işğalçı müharibəni davam etdirdiyiniz halda bi- zim kimi sizin rahat həyatınız pozulacaq. Bu bir növ Birinci Çeçenistan savaşında çe- çen mücahidlərin əks-həm- lələrinə bənzəyir. Çeçenistan şəhərlərinin və kəndləri- nin dağıdılmasına, minlərlə dinc sakinin qətlinə cavab olaraq çeçen mücahid Şamil Basayev dəstəsi ilə Rusiya- nın Budyonovks şəhərinə hücum əməliyyatına baş vurmışdı. Ukrayna hazırda keçmişdə çeçen mücahid- lərin həyata keçirdiyi strate- giyadan istifadə edir”. Bəs digər politoloqlar necə he- sab edir, dron hücumu Rusi- yanın blefidir, yoxsa mühari- bə gerçəkdən Rusiya ərazi- sinə keçib?

Hərbi ekspert Azad İsa- zadənin “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, Ukrayna Rusiya ərazisini vurmağa yeni başlamayıb. “Engels şəhərinin aeroportunu vur-muşdu, Bryansk, Rostov və Belqoroda ara-sıra hücumlar olurdu. İndi fərq budur ki, da- ha güclü hərbi texnikası var, Ukrayna istehsalı olan PUA-lar hərəkətə keçib, gü- cünü artırmaqdadır, üstəgəl, Qərbdən gələn silahların he- sabına Rusiya ərazilərinə da- ha çox zərbələr endirir. Bil- məliyi ki, müharibənin Rusi- ya ərazisinə keçidi getdikcə genişlənəcək. Buna qədər Kremlin qülləsinə dronla hü- cumu, varlıların yaşadığı

Rublyovka ərazisinə hücumu da qeyd etmək lazımdır. Bu da Rusiyanın işini çətinləşdi- rəcək”, - deyə hərbi analitik vurğuladı. **A.İsazadənin fik- rincə, həm Ukraynada hərbi əməliyyatlar aparmaq, həm öz ərazilərini qorumaq Ru- siya üçün çətin olacaq:** “Bundan əlavə, “Azad Rusi- ya” legionunun aksiyaları bö- yüyəcək. Hətta Rusiya ərazi- sində bu gedişlə əsgər əsgər- lə üz-üzə gələ bilər. Ona görə də deyə bilərik ki, müharibə Rusiya ərazisində daha da geniş miqyas alacaq”.

Təhlilçi Şahin Cəfərlinin sözlərinə görə, Ukrayna müharibəsi “Üç günə Ki- yevdəyik” söhbətindən “ukraynalı diversantların Belqoroda hücumundan dərin narahatlıq keçiririk” açıqlamasına qədər gəlib: “Ukrayna komandanlığı bu müharibənin gedişində qey- ri-standart qərarları ilə dəfə- lərlə düşməni çaşdırı bilib. Bir müddətdir ki, bütün dünya Ukrayna ordusunun böyük hücum əməliyyatını gözləyir. Təbii ki, Rusiya komandanlığı da bunu bilir və mümkün hü- cum istiqamətlərində öz ha- zırlıqlarını görüb. Yeni gözlə- nilməzlik amili artıq yoxdur. Bu səbəbdən şəxsən mən düşünürəm ki, görəsən, Uk- rayna tərəfi bu dəfə hansı hiy- lə və çaşdırıcı manevr həyata keçirəcək? Belə bir məqam- da müharibəni Rusiya ərazi- sinə keçirmək, bu əməliyyat- da rusiyalılardan ibarət hərbi birləşmələrdən istifadə et-mək, “bizim bu işə aidiyyəti- miz yoxdur, tank və hərbi ge- yim istənilən “voentorq”da sa- tılır, bunlar Rusiya vətəndaş- larıdır” açıqlaması və “Belqo- rod Xalq Respublikası” söh- bətləri ilə qarşı tərəfi trolla- maq zəka örnəyidir”. **Onun fikrincə, məqsəd Rusiya komandanlığını Ukrayna- da qüvvələrinin bir hissə- sini çıxarıb, sərhəd vilayət- lərinin müdafiəsinə yö- nəltməyə vadar etməkdir:** “Belə görünür ki, mobil qrup- larla bu tip əməliyyatlar, sərhəd xətti boyu destabilizasiya yaratmaq, sərhəd zolağını cəbhə xəttinə çevirərək qarşı tərəfi orada böyük qüvvələr saxlamağa məcbur etmək si- yasəti Ukrayna tərəfindən da- vam etdiriləcək”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanda insanların orta yaşı dünya ölkələri ilə müqayisədə az olsa da, pensiya yaşı çoxdur. 65 yaş həddi ilə bağlı uzun zamandır mübahisə var və əksəriyyət bunun azaldılmasının tərəfdarıdır.

Milli Məclisin son iclasında çıxış edən deputat Tahir Kərimli yenidən pensiya yaşı ilə bağlı məsələ qaldırıb. O, Əmək Məcəlləsinə ediləcək dəyişiklik zamanı pensiya yaşının aşağı salınması ilə bağlı təklifin nəzərə alınmasını xahiş edib.

T.Kərimli onu da deyib ki, pensiya sığortasının təminatı üçün 25 il iş ştaji böyük rəqəmdir: "Bu rəqəm 12 ilə endirilməlidir. Orta yaş aşağı olduğu üçün pensiya yaşını da aşağı salmalıyıq".

Deputat qeyd edib ki, sosial vəziyyətin təminatını müsbət yöndə qorumaq üçün

Pensiya yaşı yenidən gündəmdə - fərqli baxışların səbəbi

Natiq Cəfərli: "Azərbaycanda təqaüdlərin aşağı olması məsələsini həll etmək lazımdır ki, vətəndaş özü 60-65 yaşda təqaüdə çıxmağa maraqlı olsun"

Akif Nəsirli: "Bu məsələ ilə bağlı fikir bildirən deputatların səmimiyyətinə inanmıram"

tibb işçiləri arasında ciddi narahatlıq və sosial gərginlik yaranır. Bizə edilən müraciətlərin sayı və xarakteri də müvafiq yumşalmanın vacibliyini dikte edir.

Nəzərə alsaq ki, bu peşə sahiblərinin pensiyası da təxminən minimum pensiya həddindədir və başqa iş tapmaq imkanı da praktik olaraq

raqqlar var...

Mövzu ilə bağlı iqtisadçı ekspert Natiq Cəfərli "Yeni Müsavat"a danışdı. Ekspert qeyd edib ki, təqaüd yaşı ilə bağlı müzakirələr çox bəsit və üzdən aparılır, halbuki məsələnin kökü çox dərinlidir: "Çox təəsüf ki, təqaüd yaşının aşağı salınması, onun müsbət və

Tahir Kərimlinin yanaşması isə yenə də məsələnin kökünü anlamadan, daha çox populist yanaşma idi. Məsələnin köklərini araşdırmaq, sorğular keçirmək lazımdır ki, insanlarımız doğrudan da istəyirlərmi ki, təqaüd yaşı aşağı düşsün, bu, onlar üçün xeyirlidirmi? Təəssüf ki, vətəndaşların ömrünün həcmi azalır, əsasən də kişilərdə orta yaş həddi getdikcə aşağı düşür, onların təqaüdə çıxıqdan sonra vəsait alması çox çətinləşir. Lakin bunun da yolları var. Qanunvericilikdə heç bir maneçilik olmadığı halda bu günə qədər belə bir mexanizm yaradılmayıb ki, vətəndaşlar özlərinin yığılan pensiya vəsaitindən istifadə etmək və yaxud onu öz vərəsələrinə vermək hüququna malik olsunlar. Əslində isə yığıqları həmin vəsaiti avtomatik olaraq, vərəsələri almalıdır və dünyanın hər yerində belədir. Beləliklə, Azərbaycanda təqaüdlərin aşağı olması məsələsini həll etmək lazımdır ki, vətəndaş özü 60-65 yaşda təqaüdə çıxmağa maraqlı olsun. Bizdə əhalinin böyük əksəriyyəti təqaüdə çıxmaqda maraqlı deyil. Problemin kökündə dayanan əsas məsələ budur".

İqtisadçı Akif Nəsirli isə mövzuya bu cür şərh bildirdi: "Sözün doğrusu, deputatların bu fikirləri ilə tanış olanlarda məndə belə bir təəssürat yaranırdı ki, sanki onlar bir təməyə qurublar. Yəni mən nə Musa Quliyevin, nə Tahir Kərimlinin səmimiyyətinə inanmıram.

Məsələ burasındadır ki, reallıq tamam başqadır. Realıq ondan ibarətdir ki, bu gün Azərbaycanda pensiya yaşı kişilər üçün 65 yaşdır, qadınlar üçün isə 2027-ci ilə qədər 65 yaşa çatdırılacaq. Yəni hələ qadınların da 65 yaşda pensiya çıxmasını təmin etməkdir. Lakin BMT-nin statistikasına görə, Azərbaycanda orta ömür uzunluğu beynəlxalq standartlara əsasən təxminən 71 yaşdır. Azərbaycan hökuməti vətəndaşı 65 yaşda pensiyaya çıxardanda onun sığorta kapitalının illərə bölünməsi prosesini bu cür hədəfləyir ki, pensiyaçı 12 il pensiya ilə təmin olunsun.

Yeni sığorta staji bölünür 144 aya, yəni 12 ilə və həmin illərlə nə qədər vəsait düşürsə, o qədər də vətəndaşa

Palata sədri: "Tikinti sferasına yeni mədəniyyətin gətirilməsi vacibdir"

"2022-ci il ərzində qanunvericiliyə istinad edilməklə xərclər üzrə aparılmış dəyişikliklər ötən illə müqayisədə artıb, bu dəyişikliklər büdcənin icrasına təsir göstərilib".

APA xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin mayın 31-də keçirilən iclasında "Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsinin icrası haqqında" qanun layihəsinin müzakirəsi zamanı Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov deyib.

Palata sədri bildirib ki, 2022-ci ildə də dövlət büdcəsinin kassa icrasının əhatəsinə daxil olan vəsaitlərin bir hissəsi bu anlayışın mahiyyəti ilə bəzi hallarda tam eynilik təşkil etməyib: "Belə ki, kassa icrası ünvanlı istifadəni ehtiva edir ki, bəzi hallarda dövlət xəzinədarlığı vasitəsilə icra edilmiş, lakin istifadə olunmamış və bank hesablarında qalmış-ünvana çatmamış vəsaitin icra hesabatlarında əks etdirilməsi ilə bağlı müəyyən suallar yaranır. Ümumiyyətlə, apardığımız araşdırmalar kassa icrası və dövlət büdcəsinin icrası anlayışlarının bəzi hallarda fərqli şərh edilə bildiyini göstərir".

Palata sədri qeyd edib ki, nəzarət tədbirlərinin nəticələri dövlət büdcəsinin vəsaitləri və ya dövlət müəssisələrinin vəsaitləri hesabına əsaslı vəsait qoyuluşu məzmunlu, yeni kapitalaşıdırılan xərclərin icrası çərçivəsində texniki iqtisadi əsaslandırma sənədlərinin hazırlanmasında problemlərin mövcudluğunu göstərir: "Hesab edirik ki, investisiya xərclərinə intizamlı yanaşma məqsədilə tikinti sferasına yeni mədəniyyətin gətirilməsi vacibdir".

dövlət büdcəsindən maliyyələşən şəxslər pensiyaya çıxmaqla da iş fəaliyyətinə davam edə bilər: "1,5 milyard manat büdcə gəlirimizin olması bu istiqamətdə problemlərin yaranmasına imkan vermez".

"Getdikcə daha çox aktualıq kəsb edən bir sosial problemi millət vəkiliyərinin və hökumətin diqqətinə çatdırmaq istəyirəm. Bir neçə il bundan qabaq Əmək Məcəlləsinə edilən dəyişikliyə görə dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda işləyənlərin son yaş həddi 65 yaş müəyyən edilib. Yalnız cüzi istisnalarla ildə bir dəfə uzadılmaqla işçi 70 yaşa çatanaqədər işləyə bilər".

Bunu isə Milli Məclisin **Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev** bildirib.

O deyib ki, son zamanlar xüsusi təhsil, səhiyyə və TƏBİB-ə aid təşkilatlarda yaş məhdudiyyətinin tətbiqi sərt xarakter alıb:

"Sanki bu insanlar uzun illər həmin peşənin mütəxəssisi olmamış, heç bir bilik və bacarığa malik deyillərmi kimi davranaraq onları elə ad günündə işdən azad edirlər. Təşkilatda olan alternativ vakant iş yerləri də onlara təklif olunmur. Bu isə təhsil və

mümkün deyil, onda uzun illər cəmiyyətə təhsil verən və sağlamlığının keşiyində dayanan bu nəci bəzə sahiblərinə qarşı belə davranış nə millili, nə də dövlət əxlaqına sığdırmaq mümkündür. Təəssüf ki, fərdi qaydada etdiyimiz müraciətlər də müsbət həll olunmur.

Mənim fikrimcə, yaş həddi insanın çalışma imkanına əngəl olmamalıdır. Əgər bilik və bacarığı, sağlamlığı imkan verirsə, müvafiq sertifikatı və attestasiyadan keçibsə, formal yaş məhdudiyyətinə görə insanları əmək fəaliyyətindən kənarda qoymaq doğru deyil. Bu, vətəndaşın konstitusiyası ilə təmin olunan əmək hüququnun pozulmasıdır.

Təklif edirəm ki, Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edək və dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda çalışmanın son həddi 65 yaşdan 70 yaşa qaldırılsın".

Bu fərqli baxışların səbəbi nədir? Niyə vəzifəli şəxslər vəzifədə öləndək qalmaq istəyir? Sadəcə vətəndaşlar pensiya yaşının azaldılmasını tələb etdikləri halda, yağlı vəziyyətdəki məmurların orada 70 yaşadək qalmaq istəyi deputatın dili ilə gündəmə gətirilsə, burada şübhəsiz ki, dövlətə faydadan çox şəxsi ma-

mənfi cəhətləri, səbəbləri haqqında ciddi bir diskussiya açılır. Məsələn, Musa Quliyevin təklifinin məntiqi ondan ibarətdir ki, dövlət, hökumət orqanlarında, yeni büdcə təşkilatlarında işləyənlər təqaüdə çıxmaq istəmir. Səbəb isə maaşlarının pensiya təqaüdümdən daha yüksək olmasıdır. Yeni onların pensiya fonduna topladıqları yüksək olmur və sonra normal təqaüd ala bilmirlər, ona görə də işləmək istəyirlər. Musa Quliyevin açıqlaması həm də bunu dolayısı yolla təsdiq edir".

Ekspertin sözlərinə görə, Azərbaycanda əhalinin böyük əksəriyyəti pensiya yaşının aşağı salınmasını istəmir: "Dünyanın hər yerində təqaüd yaşının artırılması ilə bağlı təklif olan kimi əhali buna etiraz edir. Məsələn, bugünlərdə Fransada böyük etirazlar oldu, eyni cür etirazları Avropanın bir sıra ölkələrində gördük.

Azərbaycanda isə əksinə, əhalinin böyük bir qismi təqaüd yaşının artırılmasından məmnundur, çünki onların təqaüdləri çox aşağıdır. Yeni bu məsələni həll etmək lazımdır. İnsanlarımız təqaüdə çıxdıqdan sonra aldıqları təqaüdlə normal yaşaya biləcəklərsə, təbii ki, daha tez təqaüdə çıxmaq istəyəcəklər.

Deputat Qüdrət Həsənzadə Milli Məclisdə vergi qanunvericiliyinə gözlənilən dəyişikliklərlə bağlı danışarkən maraqlı açıqlama və təklif verib. Onun "Vergi Məcəlləsində təklif edilən dəyişikliyi yeni iş yerlərinin açılacağı ilə əsaslandırırırlar. Tutaq ki, bu addım Azərbaycanda avtomobil sənayesini inkişaf etdirmək məqsədi ilə atılır və sair.

Amma əvvəlcə ayırd etmək lazımdır ki, "Azərbaycanda avtomobil istehsal olunmur, avtomobillər xarici ölkədən gətirilib, burada yığılır" açıqlaması kifayət qədər ciddi məsələdir. Qüdrət Həsənzadə Azərbaycanda istehsal olunan minik avtomobillərinin satışının əlavə dəyər vergisindən (ƏDV) azad olunması ilə bağlı Vergi Məcəlləsinə təklif olunan dəyişikliyin müzakirəsi zamanı deyib ki, buna avtomobil istehsalı demək üçün ehtiyat hissələrinin heç olma-

Deputatın "Azərbaycan maşın yığmasın, özü düzəltsin" təklifinə reaksiyalar - mümkündürmü...

Eldəniz Cəfərov: "Avtomobil ölkəmizdə istehsal etmək üçün mərhələ ilə ehtiyat hissələrinin istehsalı prosesi burada qaydasına qoyulmalıdır"

traktorlar istehsal edən mərkəzə çevirməliyik. Amma bunun üçün dünyanın inkişaf etmiş ölkələri ilə müqavilələr bağlamaq lazım idi. Biz isə Neftçalada İranla birlikdə bir müəssisə açdıq. Mən o vaxt da söyləmişdim ki, axı İranda bu sahə inkişaf etməyib. Onun istehsal etdiyi avtomobillərin keyfiyyəti olduqca aşağıdır. Bəzi dövlət müəssisələrini məcbur edirlər ki, oradan avtomobil alsınlar. Onlar da alıb gətirirlər, qısa müddətdən

tında sadəcə yığılan maşınlar gərəkədən bazar tuta bilmir, çünki keyfiyyətsizdir. İkincisi, bir yerli brendlə çıxış etmək mümkün olmur. Bəs bunu mümkün edə bilərikmi? Necə? Təkliflər varmı?

Qeyd edək ki, 2023-cü ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycanda 456 ədəd minik avtomobili istehsal edilib (yığılıb və ya montaj olunub). Dövlət Statistika Komitəsinin aylıq hesabatında qeyd edilir ki, 2022-ci ilin eyni dövrü ilə mü-

yada o, "həmin ölkədə istehsal olundu" deyər şərtləndirilir. Bizim ölkədə avtomobillər istehsal olunur. Avtomobillər əsasən xaricdən gətirilib Azərbaycanda yığılsa da, bu, Azərbaycan istehsalı sayılır. Avtomobili ölkəmizdə istehsal etmək üçün mərhələ ilə ehtiyat hissələrinin istehsalı prosesi burada qaydasına qoyulmalıdır, ehtiyat hissələri istehsal olunmalıdır. Bunun üçün də ƏDV-dən azad olunmalara, güzəştlərə ehtiyac

Tahir Kerimli

Deputat: "Bakıda ağcaqanad əlindən dayanmaq olmur"

"Sovet dövründə sanitariya işləri aparılırdı, evləri, bağları dezinfeksiya edirdilər. İndi nəinki rayonlarda, heç Bakıda bunu etmirlər".

APA xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin iclasında deputat Tahir Kerimli deyib.

Deputat bildirib ki, Bakıda ağcaqanad əlindən dayanmaq olmur: "Ağcaqanadlar əvvəllər günəş batandan sonra çıxardı, indi gün batmamış da çıxırlar. Bu, malyariya yarada bilər. Buna diqqət etmək lazımdır".

Tahir Kerimli qeyd edib ki, Ağsuda, İsmayılıda uşaqlar küçə itlərinin əlindən məktəbə, bağçaya gedə bilmir: "Bu itləri yığaq. Koreyaya sataq, ya nə edək?! Küçədə hərəkət etmək mümkün deyil. Başqa bir məsələ də var. Zirədə ilan zavodu var idi. Hər il oradan ilan zəhərləri yığılıb dərman üçün xaricə satılırdı. İndi zəhərli ilanlar baş alıb gedir, evlərin zirzəmilərinə yığılır. Sovet dövründə olduğu kimi, bu məsələlərə diqqət edilməsi lazımdır".

Ekspert əlavə edib ki, bu gün bizim ölkəmizə idxal olunan ekoloji təmiz nəqliyyat vasitələri ƏDV-dən azad olunub:

"Elektromobillər, ümumiyyətlə, gömrük rüsumundan azad olunub. Hibrid avtomobillər də ölkəyə idxal zamanı ƏDV-dən azad olunublar. Belə olan halda, əlbəttə, həmin avtomobillərin qiyməti enib. Vətəndaşlar üçün qismən əlçatan olub. Həmçinin bu avtomobillərə təklif olunan kredit şərtləri də sadələşdirilib. Vətəndaşlar artıq çox məbləğ ödəmədən belə avtomobillər ala bilərlər. Bunu ona görə misal çəkirəm ki, bizim ölkəmizdə də istehsal olunacaq avtomobillər üçün lazım olan ehtiyat hissələrinin ƏDV-dən azad olunması bu sahədə inkişafa təkan verəcək. Artıq Azərbaycan hökuməti özünün milli avtomobil brendini istehsal etmək üzərində düşünür. Bununla bağlı xarici dövlətlərin avtomobil konsernləri ilə müəyyən danışıqlar aparılıb. Sonuncu danışıq Özbəkistanın iri avtomobil konserni ilə oldu. Bizim ölkəmizdə Özbəkistanda istehsal olunan Avropa spesifikasiyalı ehtiyat hissələri istehsal olunacaq. Sonrakı mərhələdə isə həmin avto-

mobillər artıq Azərbaycanda istehsal olunacaq".

İqtisadçı Natiq Cəfəri isə deyir ki, Azərbaycanda yığılan avtomobillərin əsas müştərisi dövlət və hökumət orqanlarıdır: "Əsasən Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi. Dövlət proqramları çərçivəsində əngəlli insanlara, qazilərə, həmçinin başqa qanunvericiliyə görə hüququ çatan şəxslərə həmin avtomobillər dövlət tərəfindən bağışlanılır. Yeni Azərbaycanda yığılmış avtomobillərin böyük əksəriyyətinin müştərisi dövlət və hökumət orqanlarıdır, bazara çıxarılan hissə isə çox azdır. Bu da Azərbaycanda avtomobillərin yığılmasının mənasını xeyli aşağı salır. Çünki bu, istehsal olsaydı, yan sahələr yaranardı, detalların Azərbaycan da istehsalı baş versəydi, hal-buki ehtiyat hissələrinin xammalı neft olduğuna görə, buna imkanlar da var, həm əlavə iş yerləri yaranardı, həm də avtomobil istehsal edilməsi üçün bir məntiq olardı. İndiki dövrdə isə bu avtomobillərin yığılmasının Azərbaycana böyük bir xeyir gətirdiyini söyləmək mümkün deyil".

□ **Afaq MİRAYIY,**
"Yeni Məsələ"

sa 30 faizi bu ölkədə istehsal olunmalıdır. "Yoxsa avtomobilin salonu, mühərriki, təkəri gətirilir, qapıları bağlanır, bu da olur avtomobil istehsalı. Ona görə ki, ehtiyat hissələri gətirilib burada yığılanda sahibkara ucuz başa gəlir və böyük pullar qazanılır. Bu qanunun əsaslandırılması əslində belə olmalıdır ki, qanun proteksionizm xarakteri daşıyır və həmin sahə ilə məşğul olanlara əlavə pul qazanmaq məqsədi güdülür. Məsələn, Azərbaycanda idxal onsuz da ilədən-ile artır. Tutaq ki, soyuducu, kondisioner, yaxud digər sənaye məhsulunun istehsalı avtomobil istehsalından az əhəmiyyətli. Ona görə də ayrı-ayrılıqda götürülmüş bu sahə üçün bu cür güzəştin nəzərdə tutulmasını doğru hesab etmirəm. Əlbəttə, müdafiə sənayesində hansısa məhsulların istehsalına görə belə güzəştlər nəzərdə tutulursa, bu, başadüşülən olar. Mən istəyirdim ki, biz Azərbaycanda avtomobilləri yığmayaq, heçqədən də avtomobil istehsal edək. Ona görə də vaxtilə də təklif etmişdim ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasını minik avtomobilləri, Gəncəni isə yük və kənd təsərrüfatı maşınları,

sonra həmin avtomobillər sıradan çıxır. Beləliklə də dövlət vəsaiti səmərəsiz istifadə edilmiş olur. Bəlkə də daha doğru olardı ki, Milli Məclisin iqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi bu sahədə araşdırma aparsın, məlumat versin. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda sənaye məhsulları istehsal edən, yeni qanun qüvvəyə minəndən sonra yaradılan bütün müəssisələr, o cümlədən kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı ilə məşğul olan müəssisələr 5 il müddətinə tutaq ki, vergilərdən azad olunsun. Bu, investisiya cəlbə təhvilə vermiş olar, insanlar da vəsaitlərini xaricə çıxarmaz, ölkəyə yatırarlardı. Xarici investorlar da Azərbaycana gələr. Ona görə də hesab edirəm ki, avtomobil ehtiyat hissələrini gətirib burada yığan adamlara belə güzəştlərin nəzərdə tutulması yolverilməzdir. Həm də o mənada yolverilməzdir ki, bundan böyük pullar qazanırlar. Bizim isə hazırda vəsaitə ehtiyacımız var. Qarabağ bərpa olunur, Azərbaycanda bir çox problemlərin həlli üçün dövlət vəsaitə ehtiyacı var".

Deputatın təklifi kifayət qədər əsaslıdır. Azərbaycan da bugünkü istehsal adı al-

qayisədə minik avtomobillərinin istehsalı 64,6% artıb. İstehsalda artım ilə bərabər anbarlarda yığılan hazır avtomobillərin sayı 2023-cü ilin ilk 2 ayındakı istehsal sayından çoxdur. Belə ki, 01.03.2023-cü il vəziyyətinə hazır məhsul ehtiyatı 465 ədəd təşkil edib. Eyni zamanda 2023-cü ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycanda 164 ədəd traktor, 112 ədəd yük avtomobili istehsal olunub. İstehsal müvafiq olaraq 2,8 dəfə və 2,2 dəfə artıb. 01.03.2023-cü il vəziyyətinə traktor üzrə hazır məhsul ehtiyatı 16 ədəd, yük avtomobilləri üzrə 9 ədəd olub. Nəzərə çatdırmaq ki, Azərbaycanda avtomobillər Neftçala, Naxçıvan, Gəncə və Hacıqabulda olan zavodlarda istehsal olunur.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Eldəniz Cəfərov mövzu ilə bağlı "Yeni Məsələ"yə fikirlərini açıqlayıb. O, millət vəkili dediklərini şərh etmək istəmədiyini deyib: "Sadəcə, avtonəqliyyat eksperti olaraq demək istəyirəm ki, əmtəənin hansı ölkədə yığılmasından asılı olmayaraq, o maşın ölkədə istehsal olunmursa belə, ehtiyat yığılırsa, iqtisadi terminologi-

Ölkədə arpa və buğda biçini mövsümü başlayıb. Xüsusilə aran rayonlarında prosesin qızgın çağıdır. Ancaq ənənəvi olaraq yenə də bəzi ərazilərdə kombayn çatışmazlığı iddiası var və bundan xüsusilə kiçik əkin sahələri olanlar əziyyət çəkir, məhsulu itkiyə gədir.

“Yeni Müsavat”a danışan Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin İctimaiyyətlə əlaqələr və informasiya təminatı şöbəsinin müdiri Vüqar Hüseynov kombayn çatışmazlığı ilə bağlı məsələyə bu cür mövqe bildirdi:

“Artıq 5 ildir ki, ölkədə kombayn çatışmazlığı problemi yoxdur. İndi də hələ taxıl biçini başlama-yıb, iddia olunur ki, kombayn çatışmazlığı var. Hərada, hansı rayonda kombayn çatışmazlığı var? Qeyd edim ki, əvvəlcədən

Taxıl bol olarsa... - biçin başlayıb, “kombayn problemi var” iddiasına KTN-dən reaksiya

Ekspert: “İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə gələcəkdə ərzaq taxılı tədarükü və istehsalı sahəsində çox böyük töhfələr əldə etmək perspektivi mövcuddur”

cəkdə də gözləməyə dəyməz. Ona görə ki, bu il tədarük yığımının yüksək olmaya-cığı proqnozlaşdırılır. Bu da ondan irəli gəlir ki, əkin sahələri azaldılıb, iqlim şəraiti əlverişli olmayıb, digər obyek-tiv və subyektiv səbəblər olub. Bütün bunları nəzərə alaraq, deyə bilərik ki, bu il artıma, irəliləyişə nail ola bilmə-yəcəyik və bu, əslində ciddi bir məsələdir.

Hökumətin kənd təsərrüfatında ən çox güzəştlər etdiyi sahə taxılçılıqla bağlıdır. Lakin ortada olan nəticə göstərilən təşəbbüs, həyata keçirilən tədbirlərə müvafiq deyil. Bu problemin kökü araşdırılmalıdır. Yeni bu qədər subsidiyalar verilir, maliyyə dəstəyi göstərilir, hər bir güzəştlər edilir, amma biz hələ də taxıl sahəsində kənardan asılı vəziyyətdəyik. Suallar var ki, ni-

cək. Eyni zamanda dövlət pilot suvarma sistemlərinin idxalını da subsidiyalaşdırır - dəyərin 60 faizini qarşılayır, qalan 40 faiz üçünse güzəştli kredit ayırır.

Azərbaycan Hesablama Palatası aqrar sektora yönəldilən dövlət subsidiyasının effektivliyini qiymətləndirib. Palata qeyd edir ki, dövlətin birbaşa subsidiyalaşdırma ilə bitkiçilik sahəsi-

Nəqliyyat və rabitə xərcləri 31.5 milyon manat azaldılır

Yenidən baxılmış 2023-cü ilin dövlət büdcəsində nəqliyyat və rabitə xərcləri ilə bağlı proqnoz 335 milyon 381,7 min manata kimi azaldılır. “APA-Economics” xəbər verir ki, bu, Maliyyə Nazirliyinin 2023-cü ilin dövlət və icmal büdcələrinə dəyişikliklərin edilməsi ilə bağlı məlumatında yer alıb.

Məlumatla görə, bu, 2023-cü ilin təsdiq olunmuş proqnozu ilə müqayisədə 8.6% və ya 31 milyon 500.4 min manat azdır.

Qeyd edək ki, 2023-cü ilin təsdiq edilmiş dövlət büdcəsində nəqliyyat və rabitə xərcləri 366 milyon 882.1 min manat proqnozlaşdırılıb.

bütün rayonlar lazım olduğundan artıq kombaynla təmin olunub”.

“Bu il taxıl sahələrinin nə qədər sığortalanıb?” sualımıza isə Vüqar Hüseynov cavab olaraq bildirdi:

“Taxıl sahələrinin nə qədərini sığortaladığını konkret rəqəmlərlə deyə bilmərəm, amma qanunvericiliyə əsasən 10 hektardan yuxarı olan taxıl sahələri mütləq icbari qaydada sığortalınmalıdır. Əgər sığortalanma olmazsa, vətəndaş subsidiya ala bilmir. Yeni sığortalanma artıq icbari xarakter daşıyır”.

Bəs bu il ölkədə nə qədər taxıl yığımı planlaşdırılır? İdxaldan asılılığımız bu il nə qədər azalacaq?

İqtisadçı ekspert Pərviz Heydər mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışdı: “Onu deyə bilərik ki, taxılla bağlı idxaldan asılılığımızın ciddi şəkildə azalmasını nəinki bu il ərzində, yaxın gələ-

Ümumiyyətlə, hesab edirik ki, ölkədə taxıl istehsalı, tədarükü yığımı ilə bağlı dövlət siyasəti dəyişməlidir. Yeni neçə il bu sahəyə subsidiyalar ayrılarsa da, maliyyə dəstəyi göstərilərsə də biz yenə də 48-49 faiz həcmində xarici məhsul idxalından asılıyıq. Ona görə də bu il üçün ciddi irəliləyiş olacağı gözlənilir.

Həmçinin tarazlaşdırıcı siyasətin son illərə qədər qorunmaması nəticəsində taxıl paylarının azalmasına səbəb olub. Amma bir məsələni də qeyd edim ki, yenedənqurma işləri aparılan işğaldan azad olunmuş ərazilərdə gələcəkdə ərzaq taxılı tədarükü və istehsalı sahəsində çox böyük töhfələr əldə etmək perspektivi mövcuddur”.

Pərviz Heydər qeyd edib ki, dövlət taxıl əkinlər üçün kifayət qədər güzəştlər tətbiq edir: “Bu güzəştlər olduqca böyükdür.

ye qiymətlər əlverişli deyil, nəyə görə taxılın keyfiyyəti id-xal olunan analoji məhsuldan aşağı salınır, burada maraqlı qüvvələr varmı?”

Məsələyə çox dərinədən nəzər salanda görürsən ki, sanki kimlərsə bu məhsulun daha çox kənardan idxalına maraqlıdır, nəinki yerli istehsalına”.

Qeyd edək ki, ötən ilin iyul ayında imzalanan “Ərzaqlıq buğda ilə özünü-təminat etmə səviyyəsinin yüksəldilməsinə dair bir sıra tədbirlər haqqında” Prezident fərmanına əsasən 5 il müddətində pilot suvarma sistemindən istifadə edərək keyfiyyətli məhsul yetişdirən hüquqi və fiziki şəxslərə dəyirman və Dövlət Taxıl Fonduna təhvil verdikləri məhsula görə subsidiya ayrılacaq. Aqrar Subsidiya Şurasının qərarına əsasən bu subsidiyanın həcmi hər tona görə 100 manat təşkil ed-

nə dəstəyinin 2020-2021-ci illərdə əhəmiyyətli dərəcədə artması bir o qədər də önəmli olmayan meyvə əkinlərini 50,7 min ha (97,4 faiz) və çiçək əkinlərini 409,3 ha (87,6 faiz) genişləndirib.

Hesablama Palatasının 2022-ci il üzrə bitkiçilik sahəsində yeni subsidiya mexanizminin qiymətləndirilməsi ilə bağlı auditinin nəticələri-nə əsasən bu proses önəmli daha yüksək olan buğda əkinlərinin 89,0 min ha (15,9 faiz), çəltik əkinlərinin 1,1 min ha (38,8 faiz), kartof əkinlərinin 2,5 min ha (20,1 faiz), tərəvəz əkinlərinin 6,9 min ha (43 faiz), bostan bitkiləri əkinlərinin isə 4,9 min ha (47,2 faiz) azalması fonunda baş verib.

2021-ci ildə ölkə üzrə ümumi buğda əkin sahəsi 572 min 309 hektar olmaqla, 2020-ci illə müqayisədə 16 min 106 hektar və ya 2,7 faiz,

2019-cu illə müqayisədə isə 97 min 711 hektar və ya 14,6 faiz azalıb.

Əkin sahəsinin azalması buğda istehsalında da azalma ilə nəticələnib. Belə ki, ölkədə istehsal olunmuş buğdanın miqdarı 2021-ci ildə 1885,4 min ton təşkil edərək 2020-ci ilə nisbətən 18,1 min ton və ya 1 faiz artsa da, 2019-cu illə müqayisədə 286,1 min ton və ya 13,2 faiz azalıb. Bu dövrdə ölkədaxili tələbatın bir hissəsi ehtiyatların hesabına təmin edilməklə buğda statistik balans üzrə ehtiyatın qalığı 62,3 faiz azalaraq 01.01.2022-ci il tarixinə 325,7 min ton (eləcə də bütün növün ehtiyatının qalığı 23,3 faiz azalaraq 359,5 min ton) təşkil edib.

Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) açıqladığı rəqəmlərə görə, ötən il Azərbaycan-da buğda istehsalı azalaraq 1 milyon 736 min ton təşkil edib. 2021-ci ildə bu rəqəm 1 milyon 885 min ton olmuşdu. Bu isə ötən il Azərbaycanda buğda istehsalında 149 min ton və ya 8 faizə yaxın azalmanın baş verdiyini göstərir. Açıqlanan göstəricilərdən aydın olur ki, buğda istehsalının

azalması məhsuldarlığın aşağı düşməsinə və buğda əkin sahəsinin azalmasından qaynaqlanıb. Məsələn, 2022-ci ildə hər hektardan 31.9 sentner məhsul götürülüb. 2021-ci ildə bu rəqəm 32.9 sentner olub. Deməli, ötən il fermerlər hər hektardan 1 sentner daha az buğda yığa bilib. Məhsul yığılan sahələrin həcmi də həmin müddətdə 572 min hektardan 547 min hektara düşüb.

DSK-nın rəqəmləri buğda ilə yanaşı, arpa və qarğıdalı istehsalında da azalmanı üzə çıxarır. 2022-ci ildə arpa istehsalı biröncəki illə müqayisədə 1 milyon 146 min tondan 1 milyon 100 min tona enib. Arpanın məhsuldarlığı il ərzində hər hektarda 2 sentner azalıb. Qarğıdalı istehsalı isə 287 min tondan 275 min tona enib. Qarğıdalının hər hektara düşən məhsuldarlığı il ərzində 3 sentner azalıb. Ötən il toplam 3.16 milyon ton taxıl yetişdirilib. Bu o deməkdir ki, 2021-ci illə müqayisədə Azərbaycanda taxıl istehsalı 6 faiz, yəni 202 min ton azalıb.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

ÜS AVAT

Son səhifə

N 94 (8230) 1 iyun 2023

Banqladeşdə milyonlarla insan yoxsullar cərgəsinə qatıldı

Banqladeşdə milyonlarla insan iqlim dəyişikliyi, yüksək inflyasiya və COVID-19 epidemiyasının qalıcı təsirləri səbəbindən "yeni yoxsullar" karvanına qoşulub. Bu barədə BMT-nin İfrat Yoxsulluqla Mübarizə və İnsan Haqları üzrə xüsusi məruzəçisi Olivier De Şutter bildirib. De Şutter ölkədəki yüksək inflyasiya ilə yanaşı, yaşayış xərclərinin 8-9 faiz artmasının da yeni yoxsulların ortaya çıxmasına səbəb olduğunu bildirib.

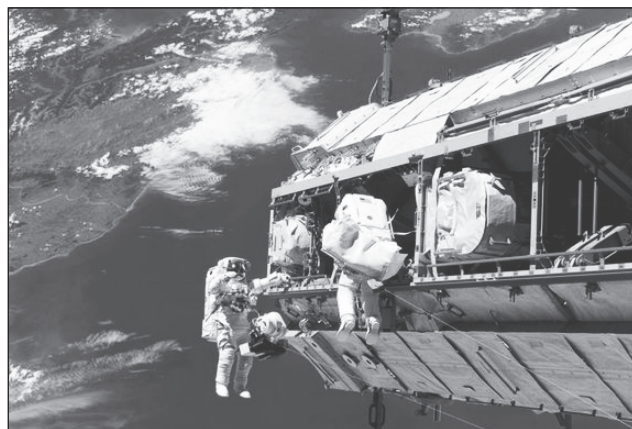
İtaliyanın qədim şəhərində illər əvvəl yaşamış insanların qalıqları aşkarlandı

İtaliyanın qədim Pompey şəhərində aparılan qazıntılar zamanı 3 nəfərin skelet qalıqları tapılıb. Qalıqların eramızın 79-cu ildə Vezuvi dağında baş verən böyük partlayışda ölənlərə aid olduğu məlum olub. Yeni kəşfin Pompey tarixinə işıq salacağı deyilir. Bu barədə İtaliya Mədəniyyət Nazirliyindən açıqlama verilib.

Bildirilib ki, Vezuvidə baş verən böyük partlayış zamanı ölənlərin qalıqları Pompeyde aşkar olunan ən son arxeoloji tapıntıdır. Lava, kül və torpaq qatları altında qalan sözügedən skelet qalıqlarının qədim Pompey şəhərindəki hadisə zamanı sobaya sığınan iki qadın və 3-4 yaşlı uşağa aid olduğu qeyd edilib.

"Bu qalıqların tapılması bizə Pompeyde aşkarlanmamış nə qədər tapıntıların olduğunu düşündürməyə əsas verir", - deyər İtaliya mədəniyyət naziri Gennaro Sanceliano bildirib. Qeyd edək ki, Neapol yaxınlığında yerləşən qədim Pompey şəhəri İtaliyada hər il minlərlə turistin ziyarət etdiyi yerlərdən biridir.

Yerin orbitində insanların sayı rekord həddə çatdı

Çinin "Şençjou-16" kosmik gəmisinin orbitə buraxılması uğurlu olub. Hazırda Yerin orbitində rekord sayda insan - 17 nəfər var. Bu barədə Çin İnsanlı Kosmik Uçuş Proqramı İdarəsi (CMSA) məlumat yayıb. Qeyd edilir ki, "Shenzhou-16" kosmik gəmisi üç taykonavtdan (çinli kosmonavt) ibarət heyətlə mayın 30-da orbitə yollandı. "Tiangong" orbital stansiyasında çinli kosmonavtları artıq üç həmyerlisi gözləyib (yeni gəminin gəlişindən qısa müddət sonra onların Yerə qayıtmaları planlaşdırılır).

Bundan əlavə, hazırda MS-23" kosmik gəmisinin 3 BKS-də Rusiyanın "Soyuz nəfər, ABŞ-nin "Crew Dragon" 4 nəfər və "Axiom Space AX-2"nin şəxsi missiyasının 4 nəfər ekipajı olmaqla 11 nəfər var. Bundan əvvəlki rekord 2021-ci il sentyabrın 16-da qeydə alınıb. Həmin vaxt 14 nəfər eyni vaxtda orbitdə idi: BKS-də yeddi nəfər, "Shenzhou-16" kosmik gəmisi üç taykonavt və "Crew Dragon" kosmik gəmisi şəxsi missiyanın bir hissəsi kimi dörd amerikalı. Bundan əvvəl rekord 1995-ci ilin martında olub (eyni vaxtda 13 nəfər).

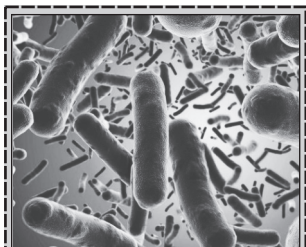
"Disneyland" in yüzlərlə işçisi tətillə keçirir

Parisdə "Disneyland" in bir neçə yüz işçisi tətillə keçirir. Onlar əyləncə parkının rəhbərliyindən maaşlarının artırılmasını tələb edirlər. Aksiyanı Fransanın ən böyük həmkarlar ittifaqı "Ümumi Əmək Konfederasiyası" (CGT) təşkil edib. Tətildə animatorlar, hotel və restoran işçiləri, mühafizəçilər və attraksion operatorları iştirak edir. Onlar rəhbərlikdən aylıq maaşların 200 avro artırılmasını və iş şəraitinin yaxşılaşdırılmasını tələb edirlər.

Disneyland işçiləri keçən həftə oxşar nümayiş təşkil ediblər. Tətildə 500-ə yaxın insan iştirak edib. Bu aksiyadan sonra əyləncə parkının rəhbərliyi həmkarlar ittifaqı təşkilatlarının nümayəndələri ilə görüş keçirib və bu toplantıda, xüsusən də işçilərə aylıq maaşlarının 125 avro artırılması təklif olunub. Lakin həmkarlar ittifaqı mərkəzlərinin nümayəndələri təklif olunan tədbirləri qeyri-inandırıcı adlandıraraq rədd ediblər. Keçən il "Disneyland" i 15 milyona yaxın insan ziyarət edib. Onların da əhəmiyyətli hissəsi xarici turistlərdir. Hazırda parkda 16 mindən çox insan çalışır.

Britaniyada 4000 illik qədim vəba xəstəliyi tapılıb

Britaniyada 4000 illik qədim vəba xəstəliyi tapılıb

Tədqiqatçılar İngiltərənin cənub-qərbində və şimal-qərbində yerləşən iki məzarlıqda təxminən 4 min il əvvəl vəbadan ölənlərin sümüklerini aşkar ediblər. Britaniyanın Frensis Krik İnstitutunun mətbuat xidməti çərşənbə axşamı bildirib ki, həmin insanların ölümünə səbəb olan mikroblar Şərqi Avropada bu yaxınlarda izləri tapılan ən qədim vəba çöpü ilə oxşar olub.

"Bu yaxınlarda İspaniya və Şərqi Avropada izləri tapılan vəba çöplərinin eyni ştamminin İngiltərədə tapılması qədim vəbanın çox yoluxucu olduğunu göstərir. O, uzaq keçmişdə sürətlə uzun məsafələrə yayıla bilərdi", - deyər mətbuat xidməti bəyan edib. Qeyd edək ki, sözügedən məzarlıqlarda daş və tunc dövrələrinin qovşağında Böyük Britaniya ərazisində yaşamış 34 qədim sakinin qalıqları var.

Bunları bilirsniiz?

- *Dünyanın ən sürətli böyüyən bitkisi bambuk, bir gündə 90 sm qədər uzanır.
- *Ortalama bir aysberqin ağırlığı 20 milyon ton.
- *18 fevral 1979-cu ildə səhra çölünə qar yağmışdı.
- *Dünyanın ən böyük şəkər ixracatçısı Kubadır.
- *Eskimo dilində qar yağmurlarının fərqlərini təsvir etmək üçün istifadə edilən iyirmidən çox söz vardır.
- *Ən yaxın olduqları nöqtədə, Rusiya və Amerikanın bir-birlərinə uzaqlıqları dörd km 'deyil daha azdır.
- *Səudiyyə ərəbistanında heç çay yoxdur.
- *Monakonun milli orkestri ordusundan daha geniş bir heyətə malikdir.
- *Zürafələr üzə bilməz.
- *Ortalama olaraq, Amerikada gündə üç ədəd cinsiyyət dəyişdirmə əməliyyatı reallaşmaqdadır.
- *İnsan beyninin % 80-i sudur.
- *Amerikada hər saat 40 adam xərcəngdən həyatını itirir.
- *İrəli doğru bir addım atıldığında, insan bədənindəki 54 əzələ çalışır.
- *İnsan beyninin ortalama ağırlığı 1.3 kg-dır.
- *Birinin üzünü xatırlamaq üçün beynin sağ tərəfi istifadə edilir.
- *Yetkin bir insan gündə ortalama olaraq 23 min dəfə nəfəs alır.
- *Qaşları yuxarı qaldırmaq üçün 30 əzələni hərəkətə keçirmək lazımdır.
- *Kişilər qadınlara görə on qat daha çox rəng kuru olurlar.
- *Uşaqlar baharda daha çox böyüyür.
- *İnsanlar bədənində 300 ədəd sümükə doğulurlar amma yetkin olduqlarında bu ədəd 206 ya düşür.
- *Hər dörd Amerikalıdan biri mütləq televiziya da görünür.
- *Kəpənlər ayaqlarıyla dad alırlar.
- *Sarıların əsərlərə görə daha çox saç vardır.
- *İllərə görə ortalama alındığında, hər il eşşəklər tərəfindən öldürülən insan sayı təyyarə qəzalarında ölənlərin sayından daha çoxdur.
- *Qadınlar kişilərə nisbətən iki qat çox göz qırpar.
- *İnsan bədənindəki ən güclü əzələ dildir.
- *Gözləri açıq saxlayaraq asqırmaq qeyri-mümkündür.
- *İnsanlar beyinlərinin yalnız 10 % - ni istifadə edirlər.
- *Fillər tullana bilməyən tək məməlidir.

Süni intellekt "Titanik"dəki sirli adamı axtaracaq

Dərin dəniz xəritələri hazırlayan "Magellan" şirkətinin tədqiqatçıları "Titanik" in qalıqları arasında gizli qalmış xəzinəni tapıblar. Məlumatla görə, bu meqalodon (nəsli tükenmiş köpek balığı) dişli qızıl boyunbağıdır və onu

1912-ci ildə Titanik batdıqdan sonra heç kim görməyib. Itv.news bununla bağlı kadrları yayımlayıb. "Magellan" in sualtı aparatları ötən yay 200 saatdan çox vaxt sərf edərək gəminin 700 000 çəkilişini ediblər və onun 3D rekonstruksiya-sını yaradıblar.

"Heç kim "Titanik" in iki hissədən ibarət olduğunu başa düşmür: burun və arxa hissə. Onların arasında sahəsi 8 kvadrat kilometr olan böyük bir dağıntı sahəsi var. Biz bu hissənin şəkillərini çəkmə bildik. İşimiz o qədər təfərrüatlı idi ki, bu detali görə bildik", - deyər şirkətdən bildirilib.

Mövcud müqavilələrə əsasən, tədqiqatçılara artefaktlara toxunmağa icazə verilmir. Bununla belə, "Magellan" komandası ümid edir ki, onlar süni intellektdən istifadə edərək bir zamanlar sözügedən boyunbağını taxan şəxsi müəyyən edə biləcəklər. Mütəxəssislər sərnişinlərin gəmiyə minməsi zamanı çəkilmiş görüntüləri təhlil etməyi planlaşdırırlar.

İntihara cəhd edən qızı avtomobil vurdu

mobilin qarşısına atıb. Maşın vurması zamanı xəsarət alan G.Qəhrəmanova xəstəxanaya yerləşdirilib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Redaktor:
Elşad MƏMMƏDLİ

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Məmmədli" in kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 1412

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500